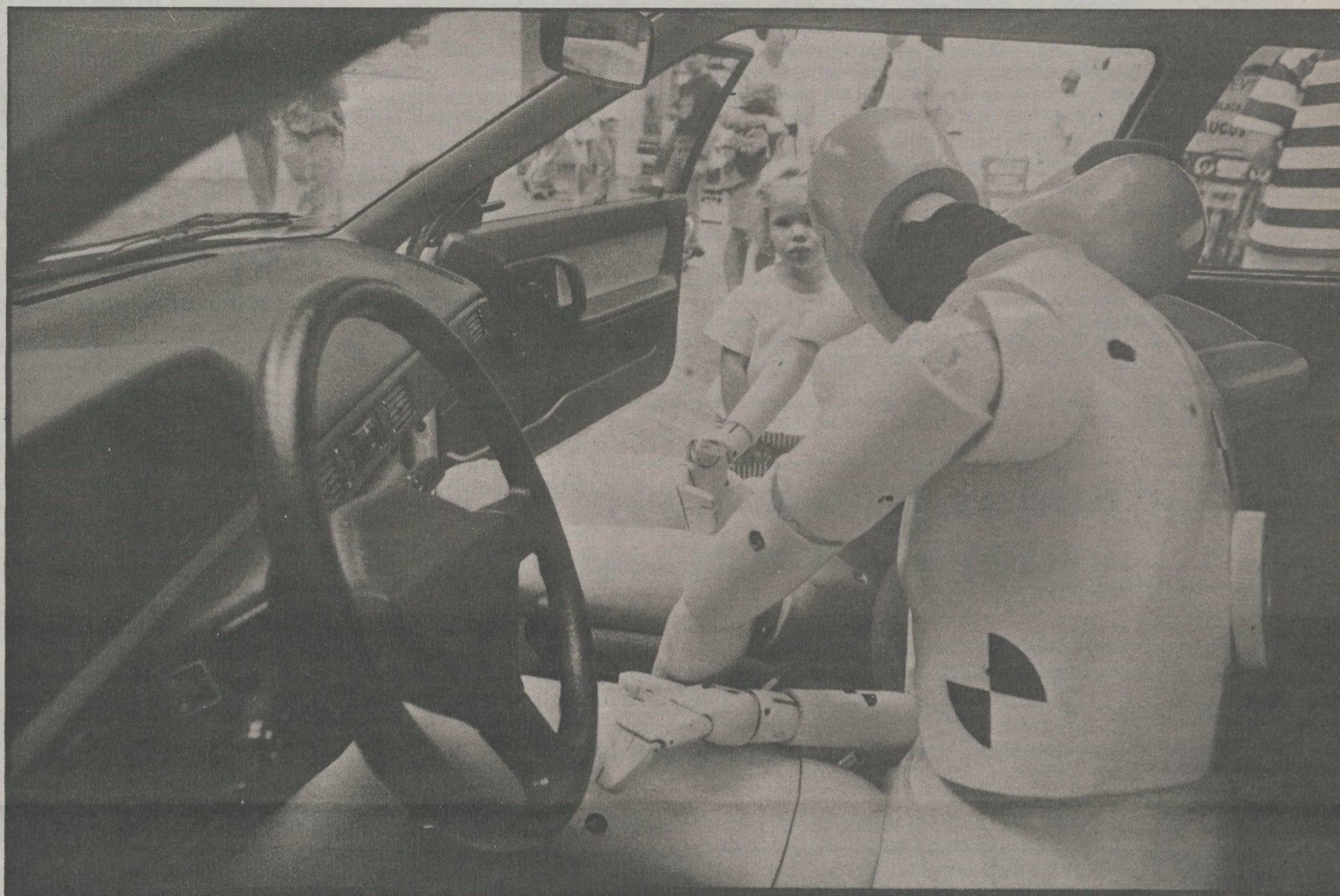

Inhoud

Onderwijs is een hoog goed, dus moet het zorgvuldig bewaakt worden. Wie niet naar behoren zijn tutorrol vervult, wordt bij geneeskunde naar de bijspijkerkursus gestuurd. Helpt dit niet dan hoeft de tutor in kwestie voorlopig niet meer op een promotie te rekenen.

Bij bewegingswetenschappen is de kwaliteit van het onderwijs niet altijd om over naar huis te schrijven vinden de studenten. Zij zijn gefrustreerd en willen minder wiskunde en meer zachte vakken in hun programma. En die verouderde blokboeken hoeven zij niet meer, die mag de vakgroep in de open haard gooien. De economen doen er ook alles aan om de kwaliteit van hun toekomstige bul nog wat te verhogen.

Een lidmaatschap van een beleggingsclub of marketinggroepje moet er voor zorgen dat de weg naar een dikke baan vrijkomt. Op de laatste pagina komt de kwaliteit van leven aan de orde. Hoe staat het daarmee als het drinkwater van onze zuiderburen in Visé lichtgroen uitslaat?

Studentenacties week later door vliegcramp

Als gevolg van de vliegcramp in de Bijlmer zijn alle aangekondigde acties tegen de tempobeurs een week uitgesteld. Op initiatief van de Landelijke Kamer van Verenigingen (LKV), het overkoepelend orgaan van studenten-gezelligheidsverenigingen, zou er afgelopen dinsdag geprotesteerd worden op het Binnenhof, gelijktijdig met de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer. Maar toen de algemene beschouwingen in verband met de vliegcramp in de Bijlmer een week werden opgeschoven, besloot de (LKV) ook de demonstratie een week te verschuiven. De houten 'brandbrieven', die maandagochtend waren bevestigd aan de sociëteitsdeuren van de 42 bij de LKV aangesloten verenigingen, werden dinsdagochtend weer binnengehaald. Het was de bedoeling de brandbrieven mee te torren naar Den Haag waar minister Ritzen een petitie zou krijgen. Het Interuniversitair Studenten Overleg had, in nauwe samenwerking met de LKV, voor dinsdag ook acties gepland. In Maastricht zou de studentenbelangenvereniging DOPE de Limburgse brandbrieven op de parkeerplaats aan de Tongersestraat verzamelen en naar Den Haag brengen. In Groningen en in Amsterdam zouden ISO-lidbonden symbolische hardlooptochten houden. De Maastrichtse actie en de Groningse 'race tegen de klok' is nu precies een week later. Die in Amsterdam wordt twee weken uitgesteld. "We vonden het niet gepast om deze week al weer wervingspraatjes te gaan houden tijdens colleges, terwijl er nog acht UvA-studenten vermist zijn", aldus Fenna van Dijk, van de OBAS, de ISO-bond op de Universiteit van Amsterdam.

Ellis Ellenbroek/ UK

Groningen wordt tegengewerkt bij uitvoering tempobeurs

Universiteiten geven geen informatie over studievoortgang

De universiteiten zijn bereid alle studenten zo'n drie maal per jaar te informeren over hun studievoortgang. Zij hebben echter definitief besloten die gegevens niet aan de Informatiseringsbank (IB) door te spelen.

Minister Ritzen heeft hun daar diverse keren dringend om gevraagd. Hij wil de gegevens gebruiken om te controleren of de studenten genoeg studiepunten behalen. Wie daar niet in slaagt, moet zijn beurs van het afgelopen studiejaar met terugwerkende kracht gaan lenen. Dit systeem wil de minister volgend jaar invoeren. In zijn wetsvoorstel Studievoortgangscapaciteit is zelfs de regel opgenomen dat de universiteit die niet binnen een maand na afloop van het studiejaar aan de IB heeft gemeld welke studenten te weinig tempo hebben gemaakt, gestraft worden; zij moeten dan de onterecht uitgekeerde beurzen aan de minister terugbetalen. De universiteiten blijven echter bij hun mening dat studiefinanciering een zaak is tussen de minister en de studenten. "Wij zijn verplicht inlichtingen te verschaffen, maar niet over individuele studenten," aldus een woordvoerder van de vereniging van universiteiten VSNU. Wel willen de universiteiten "als eindbod" toezeggen dat zij iedere student zo'n drie keer per jaar een overzicht geven van zijn vorderingen. Volgens de woordvoerder moet de minister hun vervolgens vragen dat naar de IB op te sturen. Hij denkt dat

het "reëel" is dat Ritzen hun dat kan opleggen, "omdat de gedachte dat studenten een tegenprestatie moeten leveren voor hun beursen inmiddels breed is geaccepteerd".

De wijze waarop universiteiten hun studenten nu inlichten verschilt per faculteit. Er zijn er die elk half jaar een brief met een beeldende grafiek opsturen, en er zijn er die hun studenten onder de koffie waarschuwen dat ze meer haast moeten maken.

De universiteiten zullen hun standpunt aanstaande maandag aan de minister voorleggen tijdens het reguliere overleg in de Hoger Onderwijs-Kamer. Zij reageren dan op de onderwijsbegroting voor 1993. Het wetsvoorstel Studievoortgang ligt op dit moment ter advies bij de Onderwijsraad en Raad van State.

Beurs blijft in stand bij beroep

De beurs van een student die in beroep is gegaan tegen een beslissing van de Informatiseringsbank (IB) over een bezwaarschrift, wordt met ingang van 1 januari 1993 doorbetaald totdat het College van beroep een uitspraak heeft gedaan. Een verplichting tot terugbetaling wordt opgeschort tot de uitspraak. Nu is het nog zo dat de uitbetaling van de beurs wordt gestopt, als de IB meende dat de student daar geen recht meer op had. In geval van terugbetaling bestaat de kans dat de deurwaarder langskomt. Voorwaarde voor de doorbetaling van de beurs of opschorting van de terugbetaling

is wel dat het bedrag dat ter discussie staat tenminste 600 gulden is. Bovendien moet de student verklaren dat hij zijn studie niet kan voortzetten als hij het geld niet zou krijgen.

De student krijgt de beurs tijdens de behandeling van zijn beroep uitbetaald als een voorschot. Bij afwijzing van het beroep moet dat bedrag worden terugbetaald. Bij toewijzing kan de student ook nog een reisvergoeding van 65 gulden per maand krijgen als hij nog recht had op een OV-kaart.

HOP/Pieter Evelein

HOP/Pieter Evelein

Is economie leuk? Sommige studenten vinden van wel want ook in hun vrije tijd krijgen ze er geen genoeg van. Zeker zeventig studenten beleggen iedere maand een aantal guldens, het marketingclubje houdt de ogen stijf gericht op de sterspotjes en andere commercials. Het gaat hen om de echte reclame. Die is komisch en soms erotisch, en toch weet iedereen meteen over welke auto het gaat (foto Nelis Tutkey)

Studenten klagen over curriculum bewegingswetenschappen

Het huidige onderwijsprogramma van bewegingswetenschappen is nog steeds niet door de faculteitsraad gezondheidswetenschappen goedgekeurd. De gamma-bêta verhouding in de blokken ligt scheef. En nu beginnen ook de studenten al te klagen. De derde- en vierdejaars bewegingswetenschappers mopperen over de organisatie van het onderwijs en vinden de inhoud veel te exact en vaak niet te volgen.

De 'nominaal plannen' van de verschillende vakgroepen waarin de onderwijsprogramma's voor het komend jaar staan beschreven, moet ieder jaar opnieuw worden vastgesteld door de faculteitsraad. Dit jaar had dat voor de zomer al moeten gebeuren, maar dat is niet gelukt voor het plan van bewegingswetenschappen (BW). Het plan voldeed niet, volgens de raad. De gamma-bêta-verhouding in de blokken zou scheef liggen. De bêta-elementen als biomechanica en functieleer kregen te veel nadruk ten koste van de zogenaamde gamma-elementen. Bovendien was er te weinig aandacht voor de toepassingen in het werkveld. Dat moest eerst veranderen. Afgelopen dinsdag zou de faculteitsraad nog eens proberen om het onderwijsprogramma van BW vast te stellen. Maar zover kwam het niet. Het faculteitsbestuur vond dat het stuk nog steeds te veel "afweek van de intenties van de raad" (minder bêta, meer gamma) en dus "niet goed genoeg was" om te bespreken. Het onderwerp bewegingswetenschappen was daarmee echter niet afgedaan. Ongeveer dertig derde- en vierdejaars bewegingswetenschappen lieten vanaf de

publieke tribune weten dat de kwaliteit van hun onderwijs "ver beneden peil" is en dat de organisatie daarvan ook te wensen over laat.

De vierdejaars zijn volgens eigen zeggen gefrustreerd en voelen zich onzeker over hun toekomst als bewegingswetenschapper. Zij volgen als laatste lichter het oude curriculum, waardoor zij voor het derde achtereenvolgende jaar te maken hebben met blokboeken vol verouderde informatie. "Vaak gaat de literatuur maar tot 1985. Maar het is toch het laatste jaar, dus waarom zou je daar nog energie in steken," merkt vierdejaars Susan Jedeloo later cynisch op. Ook wordt er weinig gedaan met de evaluaties van voorgaande jaren, ontdekten de tutoren dit jaar. Zij volgden vorig jaar als student zelf het blok 4.1.7, 'Regelprocessen bij bewegingen', en hadden toen veel kritiek op een aantal taken. Die zijn niet vervangen, maar staan er nu nog net zo in als vorig jaar.

Het blok is wel het "toppunt van slechte coördinatie en onaangepast onderwijs" erkennen de vierdejaars. Op maandagmorgen kregen zij pas te horen dat ze 's middags college zouden hebben. Taken kunnen niet behandeld worden omdat de wiskundecursus achterloopt op de rest van het blok en de handleiding bij het practicum is verouderd en dus onbruikbaar. Toen de blokcoördinator hiervan op de hoogte werd gesteld gaf hij als antwoord dat de taken die betrekking hebben op het practicum, zouden vervallen.

De derdejaars gaven de raadsleden een brief waarin zij hun beklag doen over het blok 'Beweeglijkheid versus stabiliteit'. Dit blok sluit volgens hen totaal niet aan bij hun voorkennis en gaat het merendeel boven de pet. Bovendien is er naast het basisboek geen andere toegankelijke literatuur beschikbaar waardoor zelfstudie onmogelijk is. Taken worden overgeslagen omdat ze te moeilijk zijn. En het pro-

bleemgestuurd onderwijs is ver te zoeken want de onderwijsgroep heeft de vorm van een mini-college gekregen.

Zowel de derde- als vierdejaars wijzen erop dat zeer tegen hun zin de wiskundige vakken, zoals biomechanica en functieleer, een groot deel van hun studie innemen. Een vak als revalidatie waar de studenten zich veel van voorstelden en dat volgens de voorlichtingscampagnes een belangrijk onderdeel van de studie zou zijn, krijgt naar verhouding erg weinig aandacht. De voorzitter van de vakgroep, prof. A. Huson, die sinds april aan de vakgroep is verbonden, is vast van plan iets aan de problemen te doen. De evaluaties zullen in de toekomst serieus worden genomen en de problemen die er zijn met de organisatie van het onderwijs gaat hij uitzoeken. De vierdejaars krijgen in ieder geval een extra herkansing voor de toets van het gewraakte blok 4.1.7 als dat nodig blijkt. En mocht er belangstelling zijn voor een

bijspijkerkursus, dan zal die er komen. Huson vindt het onterecht dat studenten die het oude curriculum volgen zich zorgen moeten maken over het niveau van hun studie. "Zij volgen geen flauwekulstudie." Om de woorden van de studenten BW kracht bij te zetten diende de studentenfractie van de faculteitsraad gezondheidswetenschappen afgelopen dinsdag een motie in waarin zij het bestuur opdraagt wat aan de problemen te doen. De motie werd aangenomen. Een werkgroep, bestaande uit een student, de portefeuillehouder onderwijs van het bestuur, de voorzitter van de vakgroep BW en een lid van de studierichtingscommissie, komt over drie weken met een plan dat voor eens en altijd de ergernissen uit de wereld moet helpen.

Riki Janssen

Groningen dacht zeker te weten dat het klopte

"Shit!" Zelfs de anders zo vrolijke woordvoester van de Informatiseringsbank kan een vloek niet helemaal binnenhouden. Het is wéér misgegaan met de jongste controle-actie van 'Groningen': de mededeling aan studenten dat zij niet langer recht hebben op een beurs omdat hun inschrijvingsduur op is.

Haar spontane reactie is verklaarbaar: de IB wil zo verschrikkelijk graag af van het imago dat het instituut blunder op blunder stapelt. En nu dit weer.

Het is de tweede keer binnen een week dat een brief van de IB voor veel consternatie zorgt. Eerst was er, in de week van 22 september, de brief waarin de IB aan 16.000 studenten bekend maakte dat hun inschrijvingsduur van zes jaar op was, en dat zij volgens de Harmonisatiewet dus geen recht meer hadden op studiefinanciering.

Een stormloop op de Steunpunten was het gevolg. Hoewel de IB meende dat alle gegevens zorgvuldig waren gecontroleerd, bleken veel studenten onterecht te zijn aangeschreven. Enkele dagen later volgde een excuusbrief aan 14.000 studenten. Zij moesten de brief die voor zoveel onrust had gezorgd maar vergeten. De rest, 1935 studenten om precies te zijn, kreeg vorige week dinsdag - per expres en aangetekend - een brief waarin stond dat zij wel degelijk hun beurs kwijt waren. Dat had de IB door middel van een handmatige controle uitgezocht.

Maar helaas, kennelijk is er weer iets misgegaan. Want andermaal is het belcircuit losgebarsten. Uiteraard in bescheidener mate, maar relatief toch niet te uit te poetsen: afgelopen dinsdag hadden de Steunpunten tussen de middag liefst 500 klagende studenten doorgegeven aan Groningen. Hbo-ers bij voorbeeld, die zijn overgestapt naar een universiteit. Of studenten geneeskunde of farmacie. Allemaal categorieën die langer dan zes jaar mogen staan ingeschreven en ook de tweede brief niet hadden moeten ontvangen.

Inderdaad, daar ga je van vloeken.

Vervuild

"We dachten in eerste instantie zeker te weten dat het allemaal klopte," blikt de woordvoester van de IB terug naar twee weken geleden. Nee dus. Toen niet, nu weer niet. De vier bestanden die aan elkaar zijn gekoppeld - van het Centraal Register

Inschrijvingen, de universiteiten, de hogescholen en de produktgroep Studiefinanciering van de IB zelf - zijn nog altijd 'vervuild'. Ze bevatten verkeerde gegevens. Veel meer dan werd gedacht - of gehoopt. Wat er precies fout is gegaan, is de IB "in hoog tempo" aan het uitzoeken. De conclusie dat de IB niet in staat is om meerdere bestanden fatsoenlijk aan elkaar te koppelen, omdat dat te lastig is voor hun computers, of omdat ze te vervuild zijn, ligt voor de hand. De IB vindt het daarvoor "nog te vroeg".

Buiten de IB is iedereen daar wel van overtuigd. Steunpunten, studentendecanen, de instellingen: ze vinden niet dat de IB moet proberen het onmogelijke mogelijk te maken. Al beseft iedereen ook dat de IB slechts uitvoerder is van wetten die op het ministerie in Zoetermeer zijn ontworpen. Enig medelijden is op z'n plaats. Aan de andere kant wordt ook opgemerkt dat Groningen zich te naïef opstelt en denkt zulke klussen wel te kunnen klaren. De universiteiten hebben een brief op poten verstuurd aan minister Ritzen, verolgen over een uitspraak van de IB dat zij mede schuldig zijn aan de ouderwetse chaos. In de brief dreigen zij hun medewerking op te zeggen aan het project 'Verbetering CRI-HO', een project dat er binnen een jaar toe moet leiden dat de bestanden van het CRI eindelijk eens goed worden opgeschoond. Tenzij de minister toegeeft dat het CRI "ernstig vervuild is" en dat "de administratieve procedures voor de verwerking van de inschrijfgegevens niet adequaat zijn". Hun belangrijkste punt is echter dat uitvoering van de Harmonisatiewet (die de maximale inschrijvingsduur op zes jaar bepaalt, uitzonderingen daargelaten) nu niet op verantwoorde wijze mogelijk is. De woordvoester tenslotte: "Wanneer die 1935 studenten uitsluitel krijgen? Zo snel mogelijk. Misschien duurt het dit keer wat langer. We moeten niet nieuwe mailings de deur uit blijven doen."

HOP/Pieter Evelein

Gezondheidswetenschappen stemt in met beleidsplan

De faculteitsraad gezondheidswetenschappen stemde afgelopen dinsdag in met het beleids- en formatieplan 1993 van de faculteit. Ook de plannen voor de nieuwe studierichting psychologie kregen de goedkeuring van de raad.

De faculteitsraad vindt het terecht dat de vakgroepen in de toekomst loon naar werken krijgen. Zij die veel onderwijs verzorgen en een flink aantal artikelen en dissertaties op hun naam hebben staan, worden beloofd met extra formatie en exploitatiemiddelen. Een vakgroep met een kleine onderwijslast of relatief weinig publicaties zal met minder geld moeten rondkomen.

Voor de raad unaniem instemde met het beleids- en formatie plan waren er toch nog wat kleine discussies. Raadslid H. Keizer, verbonden aan de vakgroep bewegingswetenschappen, vroeg zich, net als velen voor hem, af waarop de weging van de dissertaties, wetenschappelijke publicaties, boeken en abstracts was gebaseerd. Waarom telt bijvoorbeeld een proefschrift vier keer zo zwaar mee als een boek? Volgens de decaan L. Boon gaat het hier alleen om de relatieve verschillen. "Het maakt weinig uit of je de cijfers die je toekent aan een proefschrift of abstract verandert. De verdeling in rangorde tussen de vakgroepen zou toch hetzelfde blijven."

Volgend jaar, als de onderzoeksoutput van de vakgroepen weer berekend wordt,

zullen de onderzoeksrapporten die in eigen beheer zijn uitgegeven wel worden meegeteld. Zij bleven dit jaar tot ergernis van een aantal vakgroepen buiten beschouwing. Ook de auteurs die op de derde of vierde plaats staan bij een artikel, halen komend jaar punten voor hun vakgroep binnen. Dit jaar kregen alleen de eerste twee auteurs punten toebedeeld. Om de vakgroepen te dwingen over hun onderwijs en onderzoek na te denken wil de faculteitsraad van hen voortaan iedere drie jaar een beleidsplan. Daarin moeten zij kort vertellen wat de plannen zijn op het gebied van onderzoek en onderwijs. Bovendien moeten de zwakkere broeders aangeven hoe zij hun onderzoeksoutput denken te vergroten, de sterke hoe zij hun positie willen handhaven.

Het plan voor de oprichting van een studierichting psychologie kreeg ook de goedkeuring van de raad. Het bestuur kan wat de raad betreft het college van bestuur vragen een facultaire werkgroep in te stellen. Deze moet voorbereidingen gaan treffen voor de start van de nieuwe studierichting.

Riki Janssen

Gemeente Maastricht praat met studenten over sluitingstijden

Drie wethouders, de rector magnificus plus collegevoorzitter en een delegatie van vijf studentenverenigingen rond één tafel: de gemeente Maastricht overlegt voor het eerst sinds tien jaar structureel met de studentenbevolking over studentenzaken.

Het gesprek op maandag 5 oktober was een initiatief van DOPE, de organisatie die belangen van studenten behartigt. Het belangrijkste doel: aandacht vragen voor de positie van de student en die van hun verenigingen binnen de stad Maastricht. De studenten willen dat de gemeente zich flexibeler opstelt wat betreft de sluitings-

tijden van de verenigingskroegen. Als huiswerk gaan de verenigingen onderzoeken hoe de situatie in andere studentensteden is. Daarbij zal vooral gekeken worden naar de geluidsoverlast. De gemeente heeft een plan voor een zaal waar feesten en bijeenkomsten kunnen worden gehouden en denkt daarbij aan de Dominicanerkerk. Enthousiasme van studentenzijde: de herinnering aan het politie-optreden tegen geluidsoverlast tijdens de Inkom, ligt nog vers in het geheugen. Jeroen van den Biggelaar, lid van DOPE, vindt niet dat het overleg te vrijblijvend was: "Er komt een vervolgoverleg over de sluitingstijden." Een jaarlijks terugkerend onderonsje na tien jaar gemeentelijke radio-stilte.

Leonard Blom

Fiscaal recht erg in trek

Belastingrecht is in bij de nieuwe generatie rechtenstudenten. Geheel onverwacht schreven zich dit studiejaar 120 tweedejaars in voor de studierichting fiscaal recht. Vorig jaar waren er dat nog 50.

Een duidelijke oorzaak voor de plotselinge groei heeft Arthur Pleysier, medewerker van de zojuist opgerichte vakgroep belastingrecht, niet. Misschien ligt het aan de "snelle, flitsende" voorlichtingsmiddag die de eerstejaars vorig jaar kregen voorgeschoteld. Die heeft hoogstwaarschijnlijk in een klap het saaië imago van een belastinginspecteur uit de wereld geholpen. De groei van belastingrecht gaat zo als het er nu uitziet niet ten koste van de andere studierichting van de rechtenfaculteit: Nederlands recht. Veel tweedejaars hebben zich namelijk als dubbelvaker ingeschreven en willen zowel in Nederlands recht als belastingrecht afstuderen. Of dit ook zal lukken is nog maar de vraag. Al twee jaar, sinds de studierichting belastingrecht is opgericht, blijkt dat veel dubbelvakers er na een of twee blokken de brui aangeven. Dan blijkt hun programma toch te zwaar en kiezen ze uiteindelijk voor Nederlands recht.

Riki Janssen

Ongeluk of onrecht?

Wanneer is een ramp een 'ongeluk' en moet er van 'domme pech' worden gesproken; wanneer moet wat mensen overkwam niet als 'ongeluk' maar als 'onrecht' worden aangeduid?

Intuïtief lijkt het antwoord simpel. Van 'domme pech' spreken we wanneer een ramp veroorzaakt wordt door krachten die door niemand te beheersen waren; van 'onrecht' wanneer het gebeuren werd teweeggebracht door het willens en wetens ingrijpen van iemand met kwade bedoelingen. Wie wil weten of van 'pech' dan wel van 'onrecht' sprake is moet dus op onderzoek uit: wat bracht het onheil teweeg?

Wie even nadenkt, zal echter al snel met dit eenvoudige antwoord ontevreden zijn. Zoals iedere nieuwe technische vinding laat zien, is wat beheersbaar is en wat niet geen onveranderlijk gegeven. Vaak is het een kwestie van tijd en plaats: de springvloeden die in Bangladesh nog steeds tot rampen leiden, blijken in Zeeland heel wel te beheersen. Wie over 'domme pech' wil spreken heeft daarom een lange weg te gaan. Hij moet uitleggen waarom de onbeheersbare niet beheersbaar waren en zal bij zijn zoektocht naar 'oorzaken' steeds weer op mensen en hun 'redenen' stuiten en niet te vergeten op de economie.

Wie, omgekeerd, 'onrecht' strikt met 'kwade bedoelingen' verbindt, komt eveneens in moeilijkheden. Zo iemand sluit niet alleen zijn ogen voor wat mensen structureel wordt aangedaan - achterstelling, discriminatie -, maar houdt er kennelijk ook de toch wel heel kinderlijke psychologie op na waarin bedoelingen en handelingen direct in elkaars verlengde worden gelegd. Die psychologie valt zelfs met het meest simpele voorbeeld dat zich laat denken al te weerleggen. Wat was Uw 'bedoeling' toen U vanochtend opstond en Uw sokken aantrok? Wie slechts één antwoord op die vraag weet te geven kan geacht worden te lijden aan de treurige combinatie van een wel zeer beperkte zelfkennis en een pathologisch gebrek aan fantasie.

'Domme pech' en 'onrecht' zijn 'sociale constructies', zo stelt de filosofisch geschoolede socioloog. Ook die constatering is echter, hoe juist ook, onbevredigend. Wie na nog eens de bovengenoemde moeilijkheden te hebben overwogen in armoede concludeert dat we de begrippen 'domme pech' en 'onrecht' maar beter kunnen afschaffen, ontbreekt het evenzeer aan serieus psychologisch besef. "Waarom ons?" "Waarom mijn kind?" Wanneer mensen een ramp overkomt willen zij een antwoord hebben op zulke 'waarom'-vragen. Ook de socioloog die gepokt en gemazeld is in het constructivistische denken zal dan 'de oorzaken willen kennen' en 'de verantwoordelijken ter verantwoording willen roepen'.

Wie over 'pech' en 'onrecht' wil spreken, moet zijn aandacht niet richten op de bron van het kwaad, maar op wat op de ramp volgt, op de reacties van de betrokkenen en vooral op die van de omstanders. Het verschil tussen 'ongeluk' en 'onrecht' aldus de Amerikaanse politieke filosofe Judith N. Shklar (The Faces of Injustice, 1990), moet worden gezocht in onze bereidheid en ons vermogen om ons in te zetten voor de slachtoffers, of niet. Wij zullen hen horen en helpen, hun leed verzachten of proberen te compenseren, of we zullen hen onze rug toedraaien. De lijn die 'onrecht' en 'pech' scheidt is er zo gezien een van politieke keuzes, niet een die uit gegevens af te lezen valt door nader onderzoek.

De politieke discussie over de vliegcrash in Amsterdam barst nu los. Wat is de oorzaak, wie is verantwoordelijk? Een vlucht vogels? De ingenieurs van Boeing? De onderhoudsploeg? De architecten van Schiphol? De politici die vliegvelden dicht bij grote steden plannen, immers 'de motor van een grootstedelijke economie'? Of moeten we verder kijken dan onze neus lang is? Natuurlijk zou het aantal slachtoffers van de vliegcrash in de Bijlmer lager zijn geweest wanneer de El Al jumbo zich in een villa-wijk had geboord, in plaats van de overbevolkte flats van een wijk vol immigranten en illegalen. Dat er zoveel slachtoffers zijn gevallen: is dat toch een kwestie van onrecht in plaats van van domme pech?

De discussie in de kranten, op de televisie, in de gemeenteraad en in het parlement zullen zich op zulke vragen concentreren. Er komen onderzoekscommissies, deskundigen worden geraadpleegd, lijvige rapporten over het gebeurde geschreven.

Echter, wat niet in die rapporten en discussies te vinden zal zijn zal vastleggen of er van 'onrecht' of van 'domme pech' moet worden gesproken. Wat daarvoor bepalend is is de werking die deze debatten zullen hebben, hun effecten op onze houding tegenover de slachtoffers.

Het antwoord op de vraag of van 'domme pech' gesproken moet worden of van 'onrecht' zal pas in de komende weken en maanden worden gegeven. Het ligt niet verscholen in het gebeuren op die rampzalige zondagavond.

Gerard de Vries

Twee verregende Eva's in een boomgaard in Gronsveld (foto Nelis Tutkey)

Ver
G
m
"Go
gesl
men
zeve
echt
op d
antv
durf
'bin
mee
vaag
voor
wor
imr
ziek
die
thui
Bijna
slaap
de ui
verpl
vrijde
Als b
loosh
verpl
operi
verst
patië
Het d
afval
De be
veel
met
patië
recht
cap
over
stoor
heeft
als d
dan i
open
Zelfs
de d
stoor
lunch
veroc
knori
geho
Ook
het e
gewe
Fel li
kloss
mele
med
van
slaap
vraac
het e
van
waar
erovi
doer
Maal
kunc
keni
een
verpl
een r
nach
maal
zij ve
eerst
voor
verai
makl
om
Tege
minc
jong
blijf
geru
is he
keer
ler a

Gepieker, rochelende burenen en knorrende maag houden ziekenhuispatiënt wakker

"Goedemorgen, lekker geslapen?" Zo klinkt het in menig ziekenhuis tussen zes en zeven uur 's ochtends. Er is echter geen verpleegkundige die op deze vraag een serieus antwoord verwacht. De patiënt durft op deze nietszeggende 'binnenkome' meestal ook niet meer te antwoorden dan een vaag "ja hoor, prima", bang om voor een zeurderig type te worden uitgemaakt. Het hoort er immers toch bij dat je in een ziekenhuis slecht slaapt? En ach, die paar slechte nachten haal je thuis wel weer in.

Bijna zestig procent van de patiënten heeft slaapproblemen tijdens de opname. Dat is de uitkomst van het onderzoek waarop verplegingswetenschapper Karen Cox vrijdag 8 oktober promoveert.

Als belangrijkste oorzaak van die slapeloosheid geven de patiënten, net als de verpleegkundigen, het piekeren over een operatie of onderzoek op. Pijn als slaapprobleem wordt echter alleen door de patiënten zelf genoemd.

Het dagritme in een ziekenhuis wijkt sterk af van wat de patiënten thuis gewend zijn. De bed-, en wektijden zijn voor de meesten veel vroeger dan in de normale situatie, met als gevolg dat vijftig procent van de patiënten al voor zes uur 's ochtend rechtop in bed zit, voor zover hun handicap dat toelaat. Ook de korte slaapjes overdag zorgen bij velen voor een verstoorde nachtrust. Een tukje 's ochtens heeft niet veel effect op de nachtrust, maar als de patiënten 's middags nog slapen, dan is de kans groot dat ze de nacht met open ogen zullen doorbrengen.

Zelfs de verdeling van de maaltijden over de dag worden als mogelijke slaapprobleem aangedragen. De warme hap als lunch en een broodmaaltijd om vijf uur veroorzaken bij velen rond bedtijd een knorrende maag waardoor ze uit hun slaap gehouden worden.

Ook voelen sommigen zich erg eenzaam in het eenspersoonsbed, of vinden ze het bed gewoon niet lekker liggen.

Rochelen

Fel licht uit grote TL-bakken, op klompen klossende verpleegkundigen achter rammelende koffiewagens en rochelende mede-patiënten, worden door een derde van de patienten pas aangegeven als slaapprobleem als er specifiek naar gevraagd wordt. Veel patiënten beschouwen het als een onvermijdelijke consequentie van de ziekenhuisopname. "Ze denken waarschijnlijk dat het weinig zin heeft om erover te klagen omdat er toch niets aan te doen is," zegt Cox.

Maar is dat ook zo? Houden verpleegkundigen met nachtdienst dan geen rekening met de slapende patiënt? Cox: "Op een onlangs gehouden congres werden verpleegkundigen geconfronteerd met een registratie van hun werkzaamheden 's nachts, en het lawaai dat zij daarbij maakten. Zij schrokken van de overlast die zij veroorzaakten." Er moet dus blijkbaar eerst op de fouten gewezen worden voordat het gedrag van verpleegkundigen verandert. Maar verbetering op dit punt is makkelijk. Het kost toch niet veel moeite om 's nachts op de tenen te lopen.

Tegen de verwachting in blijkt dat ouderen minder mopperen over slaapprobleem dan jongeren. Cox: "Waarschijnlijk is het verblijf in het ziekenhuis voor veel ouderen geruststellender dan thuis. Voor ouderen is het ook minder opvallend als ze eens een keer slecht slapen, terwijl jongeren het sneller abnormaal vinden als ze wakker lig-

Karen Cox: "Ik slaap overal" (foto Nelis Tutkey)

gen." Verrassend blijkt ook dat ochtendmensen vaker slaapproblemen slikken dan avondmensen. Cox: "Ochtendmensen zijn strikter in het handhaven van hun slaappatroon. Als zij willen slapen dan willen ze ook echt meteen vertrokken zijn, desnoods met behulp van een pilletje. Avondmensen zijn flexibeler ingesteld. Ze accepteren eerder dat ze niet snel in slaap vallen".

Boterham

Dat slapen, maar ook eten en het produceren van ontlasting een probleem voor patiënten kan zijn, wordt door artsen en verpleegkundigen nauwelijks onderkend. Al is het niet wetenschappelijk bewezen, men neemt aan dat een fitte patiënt makkelijker geneest dan een zwaar vermoede. Waarom dan toch zo weinig aandacht voor de slapende patiënt? Cox: "Verpleegkundigen vinden dat ze zoveel 'belangrijker' dingen aan het hoofd hebben, zoals het controleren van infusen, het begeleiden van het genezingsproces en het verzorgen van de medicatie."

Verpleegkundigen uit drie ziekenhuizen in de regio Zuid-Limburg kregen van Cox de opdracht precies bij te houden hoe lang, en hoe goed of slecht hun patiënten sliepen. Het oppervlakkige "goede nacht gehad?" moest daarbij vervangen worden door een geïnteresseerd "hoe heeft U geslapen vannacht?" Ook de oorzaak van het gebrek aan slaap moest achterhaald worden. Tot haar verbazing is gebleken dat de verpleegkundigen vaak niet snappen waarom de patiënt de slaap niet kan vatten. En dus lukt het ze ook niet om de slapeloosheid effectief aan te pakken. "Iemand die niet kan slapen van de honger kun je toch beter een boterham met kaas

geven dan een slaappil," vindt Cox.

Wat nu te doen om de patiënt zonder een slaappil beter te laten slapen? "Er zijn daarvoor geen algemene regels te geven. Iemand die er moeite mee heeft om in slaap te vallen omdat hij 's avonds veel naar de toilet moet, heeft natuurlijk niets aan standaard ontspanningsoefeningen." Hij heeft de persoonlijke aandacht van de verpleegkundige nodig die de patiënt in de gelegenheid stelt zijn behoefte te doen. De verpleegkundige moet naar de slaapproblemen van patiënten informeren. Als daaruit blijkt dat de één liever nog wat wil eten voor het slapen gaan, de ander nog even naar de radio wil luisteren terwijl een derde geruststelling nodig heeft voor de operatie van morgen, dan zou de verpleegkundige aan die wensen tegemoet moeten komen. Door deze benadering zal het gebruik van slaapproblemen waarschijnlijk teruglopen, terwijl het de verpleegkundigen niet eens zoveel extra tijd kost.

Voor Karen Cox zelf zijn deze alternatieve slaapproblemen maatregelen overbodig. "Ik slaap overal", zegt zij trots. Dat klopt met stelling zes van haar proefschrift: "Slaapproblemen hebben zelden last van slaapproblemen."

Chris van der Grinten

Weg ermee

Baas in eigen buik, baas in eigen huis, baas in eigen land... Wie is daar tegen? Het liefst waren we zelfs baas in eigen graf! Maar in feite zijn we nergens de baas. Niet in eigen buik - wie weet wat zich daar afspeelt en wat we er allemaal instoppen? Niet in huis - voor onze eigen bestwil (en die van anderen) zijn er strenge wetten en verordeningen. En ook niet in het land - er zijn weliswaar verkiezingen, maar daarmee kiezen we hoogstens een baas. Toch 'pikken' we dat gewoon. In sommige landen is dat anders. Daar vliegen ze elkaar aan en claimen soevereiniteit. Of ze keren zich tegen "Maastricht". Want na "Maastricht" zal alles anders zijn. In plaats van uit Londen of Parijs - en in ons geval: Den Haag - komt het gezag dan louter nog uit Brussel. zo is tenminste het verhaal. Maar wat dan nog? Wat maakt 't uit? Waarom zoveel illusies over het huidige bestel? Vertel eens wat uw invloed was op het besluit de BTW met een procentje te verlagen? Of op het nieuwe Burgerlijk Wetboek?

Nietemin: "Veel Europeanen", zo lees ik in de krant, "hebben het gevoel dat alles in Brussel geregeld wordt, zonder dat men daar veel invloed op heeft". Weet u eigenlijk waar de EG zich mee bezighoudt, en wie het daar voor 't zeggen heeft? Kortom: hoe erg is die vertrouwenscrisis?

Wie zich op "soevereiniteit" beroept, zint slechts op conflicten. Alleen wie zich de sterkste weet, of niet inziet dat hij zwakker is, heeft baat bij zo'n beroep. Voor doordrammers en potentaten biedt het een fraai bouwast. Hun wilskracht is haast onbegrensd. Compromissen zijn hun vreemd. Want waarom zou je toegeven als jij het bent die wetten stelt? Enkel omdat er anderen zijn die hun eigen claimpjes hebben? Laten zij zich eerst bewijzen! Dus beginnen ze te schieten, of - in het klein - lopen weg uit een vergadering. Zolang je daarmee wint (en wie wil niet bij de winnaars horen?), zit daar nog wat in. Maar verbeven is het niet. Want anderen, die ook iets willen, moeten doen wat jij hun zegt. Zijn zij niet soeverein? Waarom moeten zij dan wijken?

Ik weet het antwoord niet. Ik verbeertlijk compromissen. Een gruwel voor bestuurders! Daar gaat hun zekerheid! Maar wat is ons dat waard? Zij dringen zich slechts op. Heel nuttig soms, daar niet van, maar "van nature" hebben zij geen recht van spreken. Laten zij zich op een afstand houden! En laten wij hen daarbij helpen. Wat hebben we aan "soevereiniteit"? Wie gelooft er nog in sprookjes? De staat moet ons beschermen - vooral tegen zichzelf!

Reiner de Winter

Het wikkelhart stokt

Er worden voorlopig geen 'wikkelhartoperaties' meer uitgevoerd in het academisch ziekenhuis. Daartoe heeft de vakgroep Cardiologie besloten, nadat is gebleken dat zich teveel complicaties voordoen bij dit type ingrepen. Van de zeven patiënten, die tot nu toe in Maastricht een wikkelhart hebben gekregen, zijn er nog twee in leven. Vier andere zijn kort na de operatie, nog voordat zij het ziekenhuis konden verlaten, overleden aan complicaties, terwijl één patiënt een jaar na de operatie is overleden.

Het wikkelhart werd vijf jaar geleden in Maastricht geïntroduceerd als een mogelijke 'natuurlijke' oplossing voor hartpatiënten, wier hartspier ernstig verzwakt is. In Frankrijk was ontdekt dat een grote schouderpij, de latissimus dorsi, die maar sporadisch gebruikt wordt, om het hart kon worden gewikkeld. Door de spier met een soort pacemaker elektrisch te stimuleren kon deze het hart helpen bij het pompen. Geschat werd dat een hartspier die nog maar tien procent van zijn vermogen over had, op die wijze tot dertig procent van zijn oorspronkelijke vermogen kon worden opgewaardeerd. Bij proefdieren (in het begin honden, nu geiten) heeft de techniek bevredigende resultaten opgeleverd, maar echte patiënten, die in een zeer verzwakte toestand verkeren, blijken de operatie amper aan te kunnen. Volgens dr. V. van Ommen, die als

hartchirurg de supervisie heeft over het klinische deel van wikkelhartonderzoek, is er meer onderzoek nodig voordat de operaties kunnen worden hervat: „We gaan nu terug naar het laboratorium om ons te bezinnen over de vraag waar winst te behalen is en of er wel winst te behalen is. We hebben de indruk dat er winst in zit, maar we vragen ons af of we de juiste methodes toepassen: gebruiken we de juiste operatietechniek, moeten we de schouderpij op een andere manier trainen of stimuleren, zodat hij zich sneller aanpast aan zijn nieuwe functie?“ De schouderpij heeft nu drie maanden nodig om van een 'vermoeibare' in een 'onvermoeibare' spier te veranderen. „Er zijn nauwelijks patiënten te vinden die het zo lang volhouden,“ aldus Van Ommen. Twee proefschriften, die vandaag worden verdedigd, geven gedeeltelijk antwoord

op de vragen van de klinici. Zo wordt in het eerste proefschrift (van Caroline Lucas) beschreven dat de schouderpij weliswaar direct na de operatie het hart ondersteunt, maar dat de spier na verloop van tijd degenereert. Dat proces staat zeer waarschijnlijk onder invloed van de manier waarop het hart elektrisch wordt gestimuleerd. Volgens Caroline Lucas wordt er waarschijnlijk te weinig rekening gehouden met de veranderingen die optreden in de structuur van de schouderpij, die zich gaandeweg aanpast aan de structuur van de hartspier.

In het tweede proefschrift (van Marie-Louise Dubelaar) wordt beschreven hoe de schouderpij haar stofwisseling aanpast als zij van een luie 'witte' in een hardwerkende 'rode' spier verandert. Toevoeging van carnitine, een stof die de verbranding van vetzuren en dus de energieproductie stimuleert, heeft een gunstig effect op de aanpassingsproblemen van de spier. Hartchirurg Van Ommen heeft de hoop dat de operaties over een tijdje hervat kunnen worden, nog niet opgegeven: „In het begin wordt een dergelijke vernieuwing met veel enthousiasme aangegrepen, maar daarna volgt altijd een moment van bezinning. Ik hou het erop dat de operaties alleen maar zijn opgeschort.“

Jacques Herraets

Verspreekwoorden

In NRC Handelsblad van 24 september schreef onze minister Hirsch Ballin onder andere: "Dat neemt niet weg dat klachten over de stroperigheid van de besluitvorming bout snijden" en iets later: "Als iets de afgelopen jaren duidelijk is geworden, dan is het wel dat de overheid zonder een draagvlak in de bevolking, nauwelijks uit de voeten kan". Als proeve van kromme beeldspraak niet slecht; de minister heeft tenslotte alleen geleerd voor meester in de rechte. De onbetwiste meester in de kromme is Marten Toonder op de rugteksten van de Bommelbundels; of zijn die door Marten's vrouw Phiny Dick gemaakt? Tegen de heer O.B.B. moet Mr. E.H.M.H.B. te 's-Gr. het afleggen.

Een verwant genre, dat ik al een tijd lang verzamel, zijn de verspreekwoorden. Het begon met Van Kooten en De Bie's waarschuwing: je moet geen blaffende honden wakker maken. Daarmee gaven ze me een vogel in de hand, en toen kwamen er tien uit de lucht vallen; want als er één schaap op het droge is, is het bek van de dam. Te pas en te gras heb ik de duvel in z'n moers taal om voorbeelden gevraagd. Meestal kreeg ik de kaas op de kop; men maakte zich er met een leien dakje van af, en met onwillige koeien is het slecht hazen vangen. Er zat niets anders op dan op mijn eigen boutje te bijten, en er kraait toch geen hond naar wie ze bedacht heeft. Beter hard geblazen dan op de blaren zitten zonder mijn tien verspreekwoorden.

D.V. te M

De geleerde kamer (3)

Nu nog staat de Wilhelminasingel bekend als de sjiekste straat van Maastricht, al verkeren veel panden in een miserabele staat sinds hun kamers door studenten worden bewoond. Een kleine eeuw geleden was dat wel anders. De groeiende bourgeois vond dat het Middeleeuwse Wyck opgestoten moest worden in de vaart der volkeren. Dat gebeurde op z'n Parijs'. Er werd een grote doorbraak (percée) van het station naar de Servaasbrug gerealiseerd waardoor er een statige boulevard à la Hausmann ontstond: Stationsstraat en Wycker Brugstraat. Loodrecht daarop verscheen de Wilhelminasingel.

In 1899 vroeg mr. Reynen, president van de arrondissementsrechtbank, een vergunning aan voor de bouw van een pand aan de geplande Wilhelminasingel. Het moest een herenhuis met veel kamers worden, precies op het punt waar de percée de singel doorsnijdt. Een jaar later was het huis klaar en kon mr. Reynen met zijn familie de kamers betrekken.

In het begin van de jaren twintig werd het huis verkocht aan een zoutzieder. Hij bouwde wat bij, brak wat af, maar de kamers bleven intact. De rol van de kamers werd pas echt belangrijk vlak voor de tweede wereldoorlog, toen een zekere Sanders het pand kocht en er een hotel van maakte: Grand Hotel Wilhelmina.

Het was een Joods hotel, dat wil zeggen: de eigenaar was Joods en het hotel werd de huiskamer van Amicitia, een Joodse gezelligheidsvereniging. Sanders had zich geen slechter tijdstip kunnen bedenken om een hotelbedrijf te starten, want nog geen 4 jaar later was alles weer voorbij. Sanders vond de dood in Auschwitz en de kamers werden bezet door de Gestapo die er zijn hoofdkwartier hield.

Na de oorlog kwam het hotel weer terug in familiebanden en herkregen de kamers hun oorspronkelijke bestemming: slaapkamer in plaats van martelkamer. Zo zou het nog lange tijd blijven. Maar eind jaren zeventig bleken de kamers niet meer opgewassen tegen de eisen van de moderne tijd en was er nog maar één groep mensen die bereid was erin te wonen: studenten. Het pand werd gekocht door Max Moskowitz en ondergebracht in Patrimonium BV.

Wilhelminasingel 73 is getekend door de vele gebruikers die het pand heeft gekend. Het duidelijkste nog door de studenten, maar het mooiste door het hotel. Hotel Wilhelmina liet een prachtige 'bourgeois-voornaam' bal na, compleet met een statige, krullerige trap, een chique houten lambrizingering, een duizelingwekkend-geometrische mozaïkvloer en stralend glas-in-lood. Maar nu zitten er gaten in de trap, gaten in de lambrizingering, gaten in de vloer, gaten in het glas-in-lood. Waar Moskowitz verschijnt, verschijnt de verloedering. Kamer 7 wordt bewoond door de studente Cathy Klip (22). Verwoed vecht zij tegen het verval en het lijkt erop dat ze erin slaagt de allure van mr. Reynen vast te houden. De kamer is groot, hoog, chic. Op het drie en een halve meter hoge plafond prijkt een protserig ornament. Het uitzicht door de grote ramen is nog altijd koninklijk, al getuigen de geuren en geluiden die met mooi weer naar binnen dringen van een

(foto Nelis Tutkey)

meer plebejisch tijdperk.

"Schone schijn," volgens Cathy. "Achter het pleisterwerk rot het voort. Die bruine plekken bijvoorbeeld op het plafond worden veroorzaakt door lekkende waterleidingen. Dat zijn nog van die prehistorische koperen buizen, die niet meer helemaal waterdicht zijn. Het gips van de binnenmuren en plafonds zuigt zich als een spons vol met water en je kunt je dan ook wel voorstellen in wat voor een staat die zich bevinden."

"Ik heb met deze kamer een echte haat-liefde verhouding. Een mooiere studentenkamer vind je niet in Maastricht. De ligging is magnifiek, het uitzicht grandioos. Als in de namiddag het zachtgele zonlicht door de ramen binnenvalt, dan voel ik me echt gelukkig. Maar het is en blijft een studentenkamer in een studentenhuis. En ik ben eigenlijk helemaal geen type die tegen gore keukens, smerige toiletten en nachtelijk gebonk op houten vloeren kan. Als ik op mijn kamer ben dan wil ik daar ook zo weinig mogelijk aan herinnerd worden. Studeren doe ik hier niet, daar is deze kamer niet voor bedoeld. Ik heb dan ook geprobeerd haar zo in te richten dat zij niet als studentenkamer herkend wordt. Geen bed, geen klerenkast, geen rotzooi. Ik hou wel van een beetje stijl, dat ben je aan dit huis verplicht." Een eiland van smaak in een zee van verderf. Alle meubels in de kamer zijn gekregen, van de rotanstoelen-koloniale-stijl van tante uit Heer via het krukje uit het voormalige St. Joseph-klooster van Cadier en Keer, tot en met de antieke

Chippendale van Oma ("Zij weet nog niet dat ik hem heb"). Daarboven prijkt Het Pronkstuk, een enorme muurschildering van twee bij twee, voorstellende een sinaasappelwikkeltje van het merk Leonfrutta Caracciolo. Een vreemde gewaarwording: een pietepouterig krekprulletje tot waanzinnige proporties uitgegroot. "Mensen die hier op bezoek komen zijn er zo enthousiast over, dat ze me gelijke vragen of ik zoiets ook bij hun kan maken. Misschien dat ik er ooit nog een bijbaantje van maak." De kamer. Alhoewel Cathy alles er aan doet om de uiterlijke grandeur van weleer te bewaren, is haar karakter onherroepelijk veranderd. De gastvrijheid bijvoorbeeld. Als onderdeel van Hotel Wilhelmina stond de kamer altijd open voor bezoekers, maar daar heeft Moskowitz voorgoed een einde aan gemaakt. Cathy: "Als mijn ouders komen eten, moet dat om de beurt. Terwijl de een aan tafel zit, moet de ander op de gang staan wachten. Na middernacht moeten allebei de deur uit. Het huurcontract toereert namelijk overdag slechts één bezoeker en 's nachts helemaal niemand meer."

Had Reynen ook al dat fin-de-siècle gevoel?

Wim Ortjens

Populaire hitlijst van opleidingen moet scholieren helpen bij studiekeuze

De gemiddelde aankomende student kiest niet voor een studie maar voor een stad. Lekker dichtbij. Of: hartstikke gezellig. Kiezen op basis van de inhoud en kwaliteit van de studie gebeurt nog te weinig. Aldus de redactie van de Hogescholen en Universiteiten Keuzegids, een consumentengids voor het hoger onderwijs. Op een symposium onder de hoede van StudieBeurs '92, afgelopen zaterdag, presenteerde ze een plan voor hitlijsten per studierichting.

"Een ding heeft deze Studiebeurs me opgeleverd. Ik besef nu dat ik helemaal niet meer weet wat ik moet gaan kiezen." Laconiek verwerkt gymnasium-scholier Merlijn van Spengen zijn teleurstelling over Studiebeurs '92, de informatiemarkt die "wegwijs in hoger onderwijs" zou moeten maken. Een beurs waar alle universiteiten, behalve Maastricht, ontbraken. Veel wijzer is Van Spengen er niet geworden. Het leek op de beurs of het hoger onderwijs hoofdzakelijk uit management-opleidingen bestaat. Het studie-aanbod van de universiteiten was in een hoekje weggedrukt.

Merlijn van Spengen zou je een kritische onderwijsconsument mogen noemen. Hij kiest een universiteit omdat die een goede opleiding aanbiedt. Daarmee behoort hij tot een minderheid onder de scholieren. Zo'n vijftig procent, zo blijkt uit recent onderzoek, kiest een universiteit op 'omgevingsgronden' zoals de afstand tot het ouderlijk huis en de verlokkingen van het studentenleven ter plekke. Vijf procent gaat af op de beeldvorming, het imago van de universiteit. De overgebleven dertig procent let in de eerste plaats op de studie zelf, haar karakter en kwaliteit. Dat percentage zou eigenlijk nog veel hoger moeten zijn, zo luidde het uitgangspunt van het symposium "Van modieus naar kwaliteitsbewust. Op weg naar een kritische studiekeuze", dat zaterdag onder de paraplu van Studiebeurs '92 in het Nederlandse Congresgebouw werd gehouden. Om dat mogelijk te maken, moet er een klimaat ontstaan waarin kwaliteitsvergelijking tussen opleidingen de normaalste zaak van de wereld is. En waarin de aankomende student over voldoende eerlijke informatie beschikt om een verantwoorde keuze te kunnen maken.

'Beste-koop'-advies

De organisator, onderwijsjournalist Frank Steenkamp, wees in zijn inleiding naar de Amerikaanse situatie, waar de onderwijsconsument veel meer dan hier serieus

wordt genomen. Daar geeft het weekblad USNews sinds tien jaar een gids 'America's best colleges' uit, een soort hitlijst van opleidingen op grond van de kwaliteit van staf en studenten, het budget en het percentage studiesucces. Aanvankelijk zeer sceptisch ontvangen, is ze inmiddels algemeen aanvaard.

De Best Colleges-gids heeft sinds één tegenhanger gekregen in de Hogescholen en Universiteiten Keuzegids, waarvan Steenkamp hoofdredacteur is. Geen verzameling hitlijsten nog, maar een kwaliteitsvergelijking à la de consumentengids, die behoedzaam tot een 'Beste Koop'-advies per studie probeert te komen. Op basis van de rapporten van visitatiecommissies en eigen enquêtes onder studenten. Afgaande op het symposium van zaterdag begint het Nederlandse hoger onderwijs ook schoorvoetend aan het consumentisme gewend te raken.

Van studentenzijde hield Mickel Lange-

veld, ex-bestuurslid van de LSVb, een ondersteunend pleidooi voor kwaliteitsbewust kiezen. Hij drukte aankomende studenten op het hart zich niet te veel door omgevingsfactoren te laten bepalen. "Iedere student vindt zijn eigen studiestad toch de meest ideale plaats om te studeren."

Informatie over de onderwijsinhoud zou aan de studiekeuze vooraf moeten gaan, maar helaas, constateerde Langeveld, bedelven de universitaire voorlichters hun potentiële klanten wel onder massa's folders en advertenties, maar niet onder bruikbaar vergelijkingsmateriaal. Om scholieren enigszins op weg te helpen, zou een wekelijks uur 'voorlichtingskunde' op 4 Havo en 5 VWO volgens hem "geen kwaad kunnen".

Prof.dr. W. Wijnen, hoogleraar ontwikkeling en onderzoek van hoger onderwijs in Maastricht, bestreed de gangbare opvatting dat kwaliteitsvergelijking in visita-

Prof. W. Wijnen: "Er zijn juist forse verschillen in onderwijskwaliteit." (Foto: John Baan)

tierapporten en de keuzegids niet veel zin heeft, omdat de verschillende opleidingen elkaar niet al te veel ontlopen. "Er zijn juist forse verschillen in onderwijskwaliteit." Die zitten in het rendement van opleidingen (soms in tientallen procenten), in onderwijsvormen, toegankelijkheid van docenten (staat hun deur altijd open of zitten ze altijd in het buitenland?), studiebegeleiding en het aantal contacturen. "En studenten hebben recht op informatie over die kwaliteitsverschillen," meende Wijnen, "totnutoe worden ze nog nauwelijks expliciet gemaakt."

Tegenwicht

In het afsluitende forum bleek er aardig wat steun voor Steenkamp's voorzichtig geopperde idee van een jaarlijkse 'Top 10' per studierichting, op te nemen in de Keuzegids. Volgens beleidsmedewerker Van den Eijnden van het ministerie van Onderwijs zou zo'n hitlijst een aardig tegenwicht bieden tegen hardnekkige beelden als 'Rechten studeer je in Leiden' of 'Economie studeer je in Rotterdam'.

Medewerker Mostert van de HBO-raad vond zo'n lijst "pas leuk, als je er één hebt, zoals de Top 40 of de Michelin-restaurantgids", maar erkende wel dat er tussen instellingen behoorlijke kwaliteitsverschillen bestaan. Gegevens die een rol spelen in de bepaling van onderwijskwaliteit, zoals het percentage geslaagden en de positie van afgestudeerden, zouden meer dan nu in het hbo gebeurt verzameld en gepubliceerd moeten worden.

De universiteiten, die op het gebied van gegevensverzameling en kwaliteitscontrole voorliggen op het hbo, hebben totnutoe weinig moeite met onderlinge kwaliteitsvergelijking zoals in de Keuzegids gebeurt. Een hitlijst gaat ze nog te ver, zo stelde VSNU-medewerker Vrooijenstijn in het forum, "zolang die zaken als de computervoorzieningen en de inzet van docenten even zwaar laat wegen".

Nu is de invloed van de Keuzegids nog gering. Behalve bij Merlijn van Spengen, die er één kocht op Studiebeurs '92, is de Keuzegids alleen nog bij schooldecanen beland. Maar die hebben vorige week beloofd, zo meldde hoofdredacteur Steenkamp trots, dat ze de gids in het vervolg onder scholieren gaan uitventen. Als de verkoop van enkele duizenden op dit moment de tienduizenden zal bereiken, wordt de gids een factor in de concurrentieslag in het hbo en wo. En dan zal de kritiek navenant toenemen. Het moment dat de scholier voor zijn studiekeuze alleen maar even de hitlijsten hoeft te raadplegen ligt nog ver weg.

HOP/Hans Ariëns

Vier grote universiteiten voelen zich tekort gedaan

De vier grote, algemene universiteiten (Utrecht, Amsterdam, Leiden en Groningen) worden al jaren systematisch benadeeld. Dat schreven hun besturen vorige week aan de VSNU en aan minister Ritzen. "Voor ons komt niemand op: geen regio en geen confessie", zegt de secretaris Kardux van de Utrechtse universiteit met lichte ironie.

klassieke, grote universiteiten moesten inleveren.

In de jaren zestig en zeventig begon het: terwijl jonge regionale of confessionele instellingen groeiden, moesten de algemene universiteiten pas op de plaats maken. Bij latere bezuinigingen werd juist in de 'breed samengestelde' instellingen gesneden: elders verdween vrijwel geen studierichting, terwijl de vier groten er samen 36 inleverden. En daarmee was het leed nog niet voorbij, betoogt de brief. Alleen al het laatste jaar zouden de klagers vier keer benadeeld zijn. Ten eerste dreigt er straf voor hun hoge wachtgeldlasten - die een direct gevolg zijn van de grote saneringen in de jaren tachtig. Ten tweede kregen de TU- studies geld voor een half studiejaar extra, maar bleven andere beta-studies zonder zo'n maatregel. Niet eerlijk, vinden de algemene universiteiten: de problemen van beide groepen studies zijn

hetzelfde.

Ook bij de quotering van aanvragen voor onderzoekscholen kregen de klassieke universiteiten minder dan hun evenredige deel. Maastricht, met 7 tot 8 keer zo weinig vakgebieden als de vier grootste universiteiten, hoeft maar drie keer zo weinig plannen in te dienen.

Met de 30 miljoen voor de jongste universiteiten was de maat vol. De besturen vinden het al fout dat de minister een met alle universiteiten gesloten compromis over de geldverdeling op verzoek van enkelen doorbreekt. Maar ook inhoudelijk zijn ze niet onder de indruk van zijn argumenten. Ze spreken van 'willekeurig, selectief ingrijpen', dat bovendien botst met het idee van universitaire autonomie. Zet de minister dit beleid voort - en werken andere universiteiten er uit opportunisme aan mee - dan leidt dat volgens de klagers tot 'verkruiemeling' van het wetenschap-

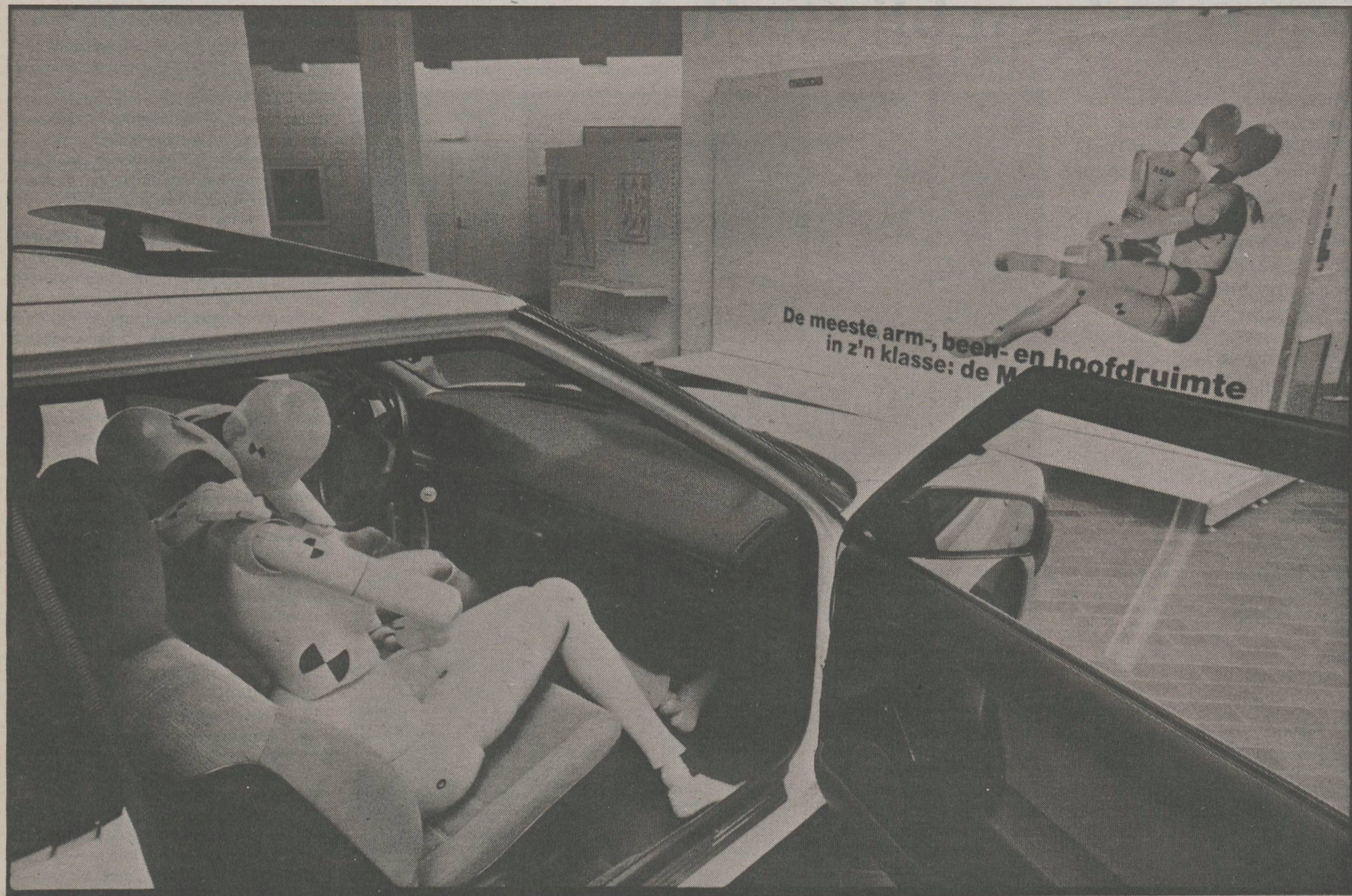
pelijk onderwijs en onderzoek. Juist de breedst samengestelde instellingen zullen dan blijven afkalven.

Bij de VSNU had men dezer dagen nog geen andere reactie op de brief dan dat de 30-miljoen-ingreep binnen de VSNU een afgedane zaak is. Zelf overwegen de klagers - samen met de Nijmeegse universiteit, die wel confessioneel is maar ook groot en breed - nog steeds juridische stappen tegen de ingreep.

De brief staat daar grotendeels los van. "Hij mikt niet op direct resultaat maar dient als signaal, ook naar de politiek", legt de Utrechtse secretaris Kardux uit. Het is volgens hem al winst, als een volgend kabinet dit probleem in zijn boedel aantreft. En wie weet neemt al bij de komende begrotingsbehandeling een kamerlid het voor de - nu nog - grote universiteiten op.

HOP/Frank Steenkamp

Met de Mazda over de brug naar Procter & Gamble

Studenten die zich naast hun studie ook nog eens in een bepaald vakgebied verdiepen. Er zijn er niet veel maar ze zijn er wél. Aan het begin van het studiejaar richten ze met veel enthousiasme een club op, maar als de eerste nieuwjaarsborrel wordt gehouden, is vaak de helft van het ledental over. Waar houden de clubs zich mee bezig, waarom loopt het regelmatig mis en waarom gaat het soms goed? Een rondgang langs de verschillende faculteiten. Na de juridische is nu de economische faculteit aan de beurt. Over de piepjonge Maastrichtse Marketing Associatie en het investeren in de toekomst van de Sigma-leden.

De Geïnteresseerden

Deel 2: de economen

Ergens heeft hij nog een lijstje met daarop zijn top tien van favoriete commercials, maar hij kan het nu even niet vinden. "De reclames van Mazda staan er in ieder geval op," zegt Creon Burgmeijer, vice-voorzitter van de vorige maand opgerichte Maastrichtse Marketing Associatie (MMA). "Die reclames zijn komisch en het blijft toch duidelijk waar het over gaat." Minder duidelijk is waar het met zijn marketing-groep naartoe moet. Het idee voor een Maastrichtse marketingclub deden Burg-

meijer cum suis op in Rotterdam, alwaar de Marketing Associatie Nederland (MAN) een informatiedag had georganiseerd. Een Maastrichtse afdeling had de vriendenclub snel opgericht. Het is de bedoeling dat de groep zich buiten de studie om extra gaat verdiepen in marketing. Door het houden van wekelijkse (thema)bijeenkomsten, het organiseren van lezingen en door contacten met het bedrijfsleven te leggen. Zoals ook de andere vier Nederlandse associaties dat doen, daarbij gesteund door de MAN. De Maastrichtse afdeling bestaat vooralsnog uit slechts acht man. Die hebben samen een bestuur gevormd en nu wordt er gedacht over het opzetten van verschillende commissies. Zoals de overmijdelijke lezingencommissie. Van de sectie Marketing & Marktonderzoek heeft de groep inmiddels gedaan gekregen dat ze daar mogen faxen. Want er moet gecorrespondeerd. Met de andere associaties bijvoorbeeld.

Zelf heeft de club inmiddels twee activiteiten achter de kiezen. In het kader van het blok Marketing & Gulpener Bierbrouwerijen - dat bestaat echt - ging het groepje naar Gulpen. De heren hadden het bedrijf al leren kennen tijdens het marktonderzoek dat in het kader van het blok voor de brouwerij werd verricht. Het uitstapje was geslaagd: na een lezingje ging het linea recta richting tap. "Dus dan weet je het wel," aldus Burgmeijer. Niet anders ging het eraan toe in de studio's van Joop van den Ende, die werden meegepikt tijdens een bezoek aan IP Nederland, het reclamebedrijfje van RTL 4. Dat het op het eerste oog alleen over bier gaat spreekt Burgmeijer tegen. "Het gaat ons er om contacten op te doen in de praktijk." En hij stoft nog eens een cliché af: "Om een brug te slaan tussen praktijk en theorie." Gezien het feit dat de MMA voor een groot deel bestaat uit voormalige Heao-ers zal dat weinig problemen opleveren. Die brug naar de praktijk moet bij voorkeur voeren naar IBM of Procter & Gamble, want dat zijn de favoriete toekomstige werkgevers.

De Mazda-reclame, komisch en toch duidelijk waar het over gaat, volgens de marketingjongens van economie (foto Nelis Tutkey)

Burgmeijer ziet zichzelf daar wel terecht komen. Daarover is weinig twijfel mogelijk als je hem hoort uitweiden over het vak. Op bevlogen voorlichterstoel: "Marketing is heel dynamisch. Je komt er dagelijks overal mee in aanraking, het is heel tastbaar."

In de mensa van de faculteit wenst een econoom - liever geen naam, eventueel wel dat hij algemene economie studeert - dat beeld van de marketingeconomen te nuanceren. "Je moet voor ogen houden dat het deze lui maar om één ding te doen is," zegt hij, "namelijk: de baan. Alles is daaraan ondergeschikt." De enige reden dat het marketinggroepje volgens hem economie studeert is dat ze na het afronden van het Heao nog te jong waren voor de arbeidsmarkt. "Als ze al iets van marketing weten, is het hoe ze zichzelf moeten verkopen." Maar inderdaad, nuanceert deze econoom ten slotte, het clubje bestaat pas een maand.

Twintigduizend gulden

De Student Investment Group Maastricht (Sigma) heeft al een paar nieuwjaarsborrels achter de rug. De club is iets meer dan twee jaar geleden ontstaan uit een fusie van de beleggingsclubs BMX en Sigma. Ze hadden toch dezelfde doelstelling, en met het samengaan hoopten de twee meer aantrekkingskracht op potentiële leden uit te oefenen. Thans telt de club vijftig leden. "Maar we streven naar honderdvijftig," zegt Michael Ahrens, hoofd van de Sigma-commissie onderwijs. Evenals bij de MMA is iedereen welkom - "Er zit zelfs een verwaalde geneeskundestudent bij" - als ze maar van beleggen houden. Is dat leuk dan? Ahrens doet niet liever. Voordat hij economie ging studeren (in zijn Heao-jaren) handelde hij al in aandelen en opties. "Meer verdient dan verloreren." In zijn Sigma-commissie heeft hij met een paar anderen inmiddels zes cursussen opgesteld, over aandelen, opties etcetera. Doel daarvan is natuurlijk het verhogen van de kennis van de leden. Gezamenlijk

beheert de club zo'n twintigduizend gulden, afkomstig uit het inleggeld dat ongeveer 100,- per lid bedraagt. Op de zogenaamde aan- en verkooppresentatie wordt iedere twee weken gestemd over de vraag hoe dat geld belegd moet worden. Een clublid houdt daar, al dan niet na het volgen van de nodige cursussen, een betoog. De leden gaan met het voorstel vaker niet dan wel akkoord. "Ze zijn enorm kritisch," aldus Ahrens. "Vorige week nog is een presentatie over aandelen Nedloyd met ruime meerderheid afgekeurd." Volgens Ahrens omdat de spreker te weinig informatie kon verschaffen over de toekomstverwachting van het bedrijf, en dan houden de leden de boel liever af. Jammer voor de spreker, maar aldus Ahrens: "It's all in the game." Een andere econoom: "het ligt er maar net aan wie de presentatie doet. Of de leden vertrouwen in die persoon hebben."

Op medewerking van de sectie Financiering hoeft Sigma niet te rekenen. Ahrens: "Zij hebben het liever iets inhoudelijker, zagen liever een studieclub pur sang. En we organiseren natuurlijk ook veel sociale activiteiten." Zoals daar zijn geweest: excursies naar de beurs en lezingen van onder andere Jean-Pierre van Rossem. "Maar dat soort dingen," benadrukt Ahrens, "doet natuurlijk wél de nieuwe leden binnenstromen." Wanneer Ahrens te zijner tijd zelf weer uitstroomt wil hij een baan in de beleggingswereld.

De baan komt vaak ter sprake. Die werkdag daar en daar en die ging in twee jaar omhoog van zoveel naar zoveel. Maar wat verklaart het succes van Sigma, waar niet mand echt financieel wijzer van wordt? De econoom in de mensa: "Het idee dat we elkaar later overal tegenkomen en wel eens nodig kunnen hebben. Dat heerst hier. Misschien dat ze daarom nu in zo'n club zo hun best doen. Iedereen wil bekend staan als een doener. En alle anderen moeten het woord verspreiden."

Eugène Baak

Geneeskunde straft slechte tutoeren

Iedereen heeft het over kwaliteitsbewaking in het onderwijs. Minister Ritzen liet zelfs een gids vervaardigen die de studenten aanspoort om zich op dat punt actiever te tonen. Ze mogen van hem zelfs de colleges boycotten. Hier in Maastricht heeft het onderwijs van het begin af aan in het brandpunt van de belangstelling gestaan. Maar hoever moet je gaan met evalueren, en vooral: welke gevolgen moeten de uitkomsten hebben? Als studenten een docent waardeloos vinden, mag dat dan doorwerken in diens carrière? En hoe doen ze het hier bij de verschillende faculteiten? Een rondgang in twee afleveringen.

In Amerika, een grote-mensenland waar alles anders is, wil er nog wel eens een universitair medewerker de laan uitvliegen als de studenten vinden dat hij er met de pet naar gooit. In Nederland wordt zo iets uitermate onheus gevonden, nog afgezien van de sacrosancte rechtspositie die de gemiddelde ambtenaar er op na houdt. En ambtenaren, dat zijn ze allemaal in het onderwijs.

Maar in een tijd dat studenten de hete adem van een steeds kortere studieduur en bijbehorende financiering in hun nek voelen, is hun belang bij goed onderwijs navenant gegroeid. Een docent die staat te klungelen kost weer weken of maanden studietijd, en die luxe kan men zich steeds minder permitteren. Hetzelfde geldt voor de universiteiten, die onder het regime van een nieuwe bekostigingssystematiek een flink deel van hun geld krijgen op basis van de aantallen studenten die afstuderen en de snelheid waarmee ze dat doen. Slecht onderwijs betekent meer afvallers en een langere studieduur, en dat vertaalt zich in de portemonnee van de instelling.

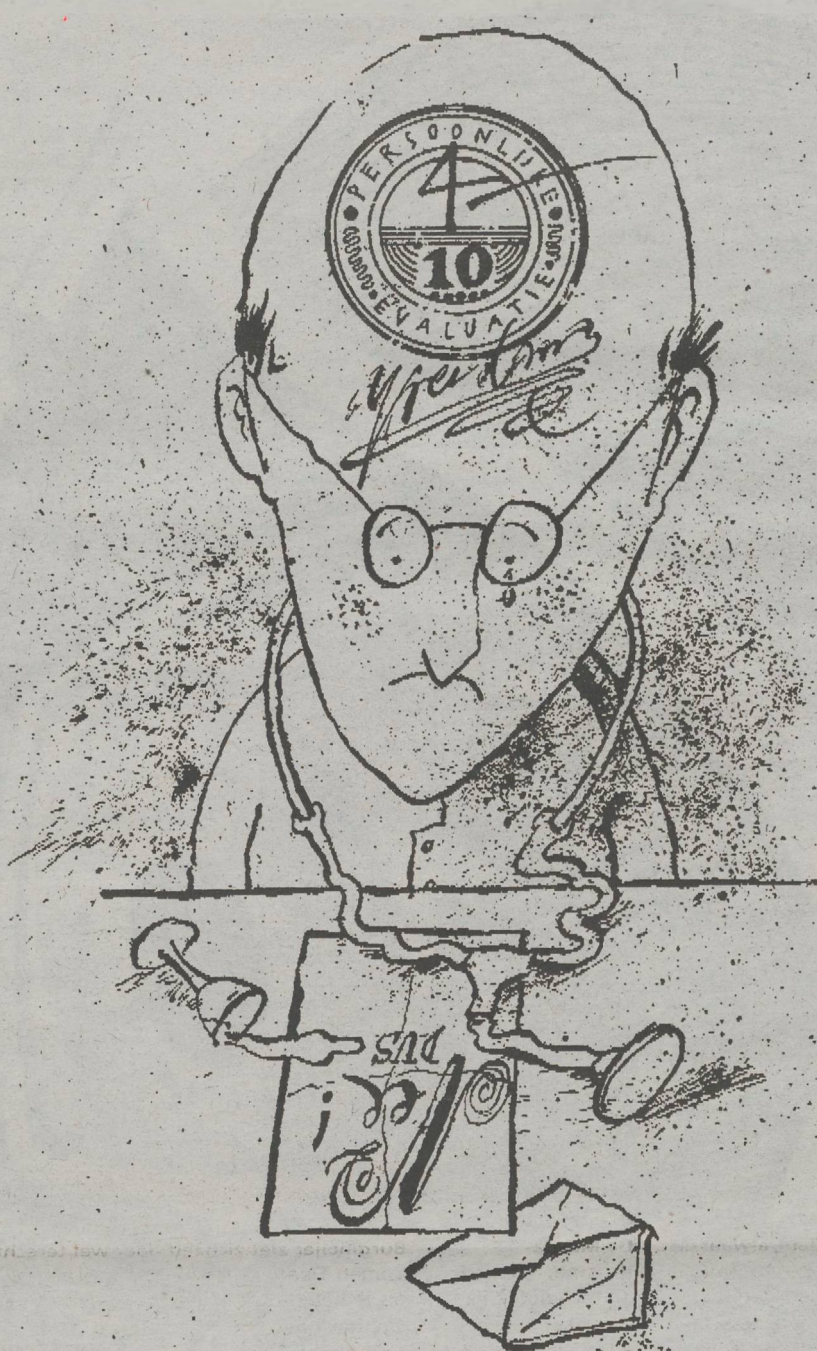
De druk op de docent neemt dus toe. Wie in het verleden, conform de heersende cultuur, zijn onderzoek tien keer zo belangrijk vond voor zijn carrière als zijn onderwijs, kan in de toekomst wel eens bedrogen uitkomen.

Aktieplan BO 91-34.167

Bij de medische faculteit lijkt die toekomst al begonnen te zijn, sinds daar vorig jaar het ambtelijk stuk BO 91-34.167 ter bespreking in de faculteitsraad werd gebracht. Afzender: de studierichtingscommissie. Titel: een actieplan 'stafbeoordeling en kwaliteitsbewaking met betrekking tot tutoeren'. Korte inhoud: studenten signaleren regelmatig slecht functionerende tutoeren, terwijl er ook uit andere bron berichten zijn die "het ergste doen vermoeden". Als remedie wordt voorgesteld strengere eisen aan de tutor te stellen. In principe moet hij deel uitmaken van de wetenschappelijke staf, met goed gevolg een tutortraining hebben doorlopen, en inhoudsdeskundig zijn. Verder zal er een meer op de tutorrol toegespitste enquête aan de studenten worden voorgesteld, waarvan de uitkomsten op naam van de tutor (en dus niet alleen op het nummer van de onderwijsgroep) worden gepubliceerd in het blokverslag, dat alle relevante onderwijsfunctionarissen en -organen op hun bureau krijgen. Is het oordeel ongunstig, dan volgt een gesprek tussen tutor en blokcoördinator en eventueel een bijspijkerkursus.

Het zijn allemaal nog niet echt revolutionaire maatregelen, en ook de aankondiging dat de scores van tutoeren zullen worden opgeslagen in een databank, hoort niet in die categorie.

Wel het gebruik dat er van die databank

Illustraties Geert Setola

gemaakt gaat worden. Want van diegene die eens iets anders wil doen in het onderwijs, die bijvoorbeeld blokcoördinator wil worden, of lid van de examencommissie, wordt het doopceel gelicht. Wie dan twee van zijn laatste vier tutorschappen vernield blijkt te hebben kan voortaan een andere onderwijsrol wel vergeten.

Maar het kan nog erger. Een tutor die achter elkaar slechte beoordelingen krijgt en zich niet heeft gemeld voor een bijspijkerkursus ('remedial teaching') mag überhaupt geen tutor meer worden. Niet dat de betrokkene zich vervolgens handenvrijend kan terugtrekken in het geliefde onderzoek, want zijn vakgroep zal dan moeten inspringen. Dat zal hem dus niet in dank worden afgenomen. De nota maakt als volgende stap uitdrukkelijk mogelijk dat de vakgroepsvoorzitter een negatief advies geeft over de periodieke salarisverhoging of een bevordering. Laat de vakgroep de toestand op zijn beloop, dan kan het faculteitsbestuur ingrijpen in de onderwijsformatie van de groep.

Onkunde

Onomstreden zijn deze maatregelen niet, ofschoon de faculteitsraad van geneeskunde er wel zijn fiat aan heeft gegeven en de molen dit academisch jaar dus in werking is gezet. Het grootste bezwaar geldt de vermeende onkunde van studenten om docenten werkelijk te beoordelen. Er zitten immers van tijd tot tijd gewoon strontvervelende onderwijsgroepen tussen, en die zal je als tutor maar een paar keer achter elkaar op je bord krijgen. Dan ben je dus verkocht.

Maar het argument had kennelijk onvoldoende overtuigingskracht. Drs. Ineke Wolfhagen van de interfacultaire vakgroep onderwijsontwikkeling en onder-

wijsresearch (O&O) en verbonden aan geneeskunde, gelooft er gewoon niet in. Zij vindt studenten juist bij uitstek bevoegd om een oordeel uit te spreken over het onderwijs, de manier waarop een tutor zijn werk doet, of over de kwaliteit van het blokboek. Dat er zo nu en dan een moeilijke groep tussen zal zitten die een overigens goede tutor van een ongunstige beoordeling zal voorzien, soit, maar dat is incidenteel. "Of het toeval is weet ik niet, maar ik kom nooit luie of slechte groepen tegen. Zelfs niet in het beruchte blok 1-6, het laatste blok van het eerste jaar, als ze de voortgangstoets al gehad hebben, het mooi weer is en het thema ze nauwelijks interesseert. Als tutoeren consequent problemen hebben zal er eerder wat mis zijn met zo'n tutor."

Keer op keer blijkt hoe hardnekkig sommige mensen goede-, anderen even hardnekkig slechte tutoeren zijn. Dat wees vorig jaar een experiment uit waarin specifiek dan tot dan toe gebruikelijk was aan de studenten werd gevraagd hoe ze hun tutor vonden. De uitkomst bevestigde de vermoedens. Iets meer dan tien procent van de tutoeren doet het van 'zeer slecht' tot 'twijfelachtig'. Onvoldoende dus. 'Voldoende' is vijftientwintig procent, en 'goed' tot 'excellent' scoorde zo'n vijftientwintig procent.

Op grond van de gewone evaluaties was dat beeld al min of meer bekend. Al jaren doen O&O-ers bij de medische faculteit aan programma- en toetsevaluatie. Jaar in jaar uit worden alle studenten in de blokken (en tegenwoordig ook in de co-schappen) geëvalueerd over hun ervaringen. Wat ze van de blokboeken vonden, hoe er in de groep gewerkt werd, en ook hoe de tutor functioneerde. Bij nieuwe blokken is die lijst uitgebreid, bij reeds

lopende blokken is een verkorte 'signaallijst' ingevoerd, meer bedoeld om de vinger aan de pols te houden. De respons is hoog, tussen de tachtig en de negentig procent. De resultaten worden doorgevoerd aan de instanties die er wat mee kunnen: tutoeren, blok- en jaarcoördinatoren, planningsgroepen, de SRC. Als het goed is leidt dat tot verbeteringen. Nu is het redelijk voorstelbaar dat een slecht blokboek wordt opgekalefaterd, dat de taken beter worden gedefinieerd, dat de practica systematischer worden opgezet, maar wat deed en doet men met een slechte tutor?

Opfriscursus

Weinig, meent Wolfhagen. Wie geen boodschap aan negatieve oordelen van studenten had, hoefde zich er niet te veel van aan te trekken en deed dat dan ook meestal niet. De goedwillenden melden zich wel voor een opfriscursus, maar in die categorie tref je veelal niet de slechte tutoeren, eerder de tamelijk goed functionerende docenten die zich nog wat willen verbeteren.

Toch is het ook weer niet zo dat de notoire wanpresterende docent de dans geheel kon ontspringen. Er was immers altijd nog de figuur van drs. Hetty Snellen, al sinds jaar en dag de assertieve voorzitter van de facultaire onderwijscoördinatiecommissie. De OCC is belast met de concrete uitvoering van het beleid dat door faculteit en SRC wordt vastgesteld. Ook de resultaten van de programma-evaluatie worden er besproken.

Snellen is nooit te beroerd geweest voor een pittig gesprek met een disfunctionerende docent. Die waren met enige moeite wel op te duikelen uit de evaluaties, door het rooster naast de uitkomsten te leggen. In de evaluaties werd immers wel het nummer van de onderwijsgroep gegeven, maar niet de naam van de tutor. Dat is een van de dingen die onder het nieuwe regime gaan veranderen.

In eerste instantie praat overigens niet Snellen, maar de blokcoördinator met het probleemgeval. Tenminste, als die het durft. Snellen: "Je kunt te maken krijgen met een blokcoördinator die bang is om een hoogleraar in een planningsgroep van zijn blok aan te pakken. Diezelfde professor, die het erbij laat zitten in het onderwijs, kan hij later weer tegenkomen in de research."

Indien nodig stuurt Snellen een briefje naar de vakgroepsvoorzitter. Effect heeft dat lang niet altijd: "Er zullen vakgroepen zijn die het naast zich neerleggen. Ja, dat weet ik wel zeker eigenlijk." Ook dat gaat dus veranderen onder de nieuwe regeling: het faculteitsbestuur zal er meer bovenop zitten. En er zijn materiële consequenties.

Ze heeft wel eens dwars gelegen bij een benoeming van iemand tot lid van een planningsgroep. Zowel zij als de betrokken vakgroepsvoorzitter wisten dat de persoon in kwestie voor dit werk een ramp zou zijn, maar de voorzitter wilde het hem niet zeggen. "Toen heb ik dat gesprek maar gevoerd."

Hozeer de medische faculteit ook voorligt op de andere faculteiten van de RL, toch blijft het de vraag waarom het zo ontzettend lang heeft geduurd voordat zij het probleem van slecht functionerende tutoeren effectief aanpakte. Let wel, het gaat hier om de oudste faculteit van de RL, degene die het best geëquipeerd is met O&O-medewerkers, die het gehele onderwijs van begin tot eind stelselmatig evalueert. Snellen: "Er was angst, vooral in de beginjaren. Een blok is gemaakt door een groep. Als dat slecht wordt beoordeeld is dat minder bedreigend. Wij wilden altijd wel dat ook de tutoeren werden geëvalueerd, maar je moet de mensen niet kopschuwen maken. Dat had tot het einde van het evaluatiesysteem als zodanig kunnen leiden."

Wammes Bos

GEBRUIK JE JE BOVENKAMER, DAN BETAAL JE JE KIJK- EN LUISTERGELD.

Het niet betalen van kijk- en luistergeld is strafbaar en kost je vroeg of laat veel meer geld dan het jaarlijks voldoen ervan.

Je kunt dus maar beter je wettelijke plicht nakomen. Met andere woorden: heb je een radio en/of tv op je kamer en wil je geen zwartkijker zijn, ga dan naar het postkantoor en vraag om het aangifteformulier.

Woon je in een studentenhuis en staat de tv in een gemeenschappelijke ruimte, dan

hoeft er slechts éénmaal te worden betaald.

Heb je daarnaast nog een tv en/of radio op je kamer, dan dient daar ook de omroepbijdrage voor te worden voldaan.

Als je verhuist, maak dan gebruik van het zogenaamde Verhuisbericht van PTT Post. Daarmee krijgen allerlei bedrijven en instellingen automatisch bericht van je nieuwe adres.

De Dienst Omroepbijdragen verwacht je adreswijziging binnen één maand, later is

strafbaar. Nog veel meer over de omroepbijdrage lees je in de algemene brochure 'Een verhelderende kijk op kijk- en luistergeld', verkrijgbaar op het postkantoor.

Of in de brochure 'Wat je als student moet weten over kijk- en luistergeld', die voor je klaar ligt in de informatiestand van de universiteit.

I
E
I
V
S
C
M
S
E
A
V
n
V
I
r
t
f
C
D
T
r
e
d
g
g
V
W
S
W
v
e
r
a
c
c
S
e
n
I
n
B
ij
v
a
s
t
E
is
-
d
-
e
W
e
-
m
-
i
-
a
-
d
i
z
o
e
P
r
o
c
e
s
s
e
s
8
8
3
0
8-
0
8-
0
9-
0
9-
0
9-
0
9-
a
n
d
p
r
o
n
1
4-
E
a
s
t
T
s
5:
1
5-
1
5-
1
6-
1
6-
2
1-
p
a
r
e
T
s
5:
2
3-
1
2
3-
1
s
c
i
e
r
s
l
u
r
r

Oké, het is waar, uiteindelijk moet je het zelf doen, maar met de vakkennis en de sfeer van

AUTORIJSCHOOL R. ten BRINK

Op weg naar je Rijbewijs

- * -Lessen in VW Golf
- * -Volgens nieuwe rijprocedure
- * -Verantwoord en doordacht fasenplan
- * -Examengarantie
- * -f 37,50 voor 60 minuten

Telefoon 043-613426

Ook voor theorie en speedcursussen

Autorijschool Dorssers

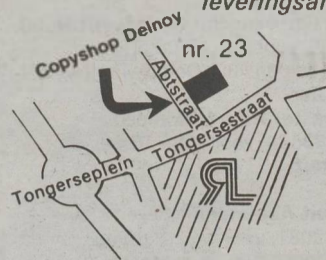
Speedcursus fl. 1.200,-
incl. theorieboek, examen
en examenrijden.
Bel nu voor een afspraak
tel. 046-377738
b.g.g. 06-52981362

Ook uitermate geschikt voor diegenen, die al op examen zijn geweest

Copyshop Delnoy

max. **8** ct. Zelf kopiëren?
Zonde van uw tijd!

Indien gewenst verzorgen wij uw kopiewerk (+ complete afwerking) zonder toeslag! Alles met kwaliteitskopie's, vakkundig verzorgd en stipte leveringsafspraken!

onder één dak:

Drukkerij
Lichtdrukkerij
Copyshop
Laserkleurkopie
BZZ.

Abtstraat 23 043-219455* 6211 LS Maastricht

ECS - Economische Computer Service
Bombeydaal 16 6228 GT Maastricht
TEL. 043 - 614.699

ECS 386SX-25 Color:

- 80386-SX op 25 MHz, Landmark 32
- 2 MB geheugen, 0 wait states
- uitbreidbaar tot 17 MB on board
- 3.5" (1.44MB) floppy drive
- 40 MB Seagate harddisk, 22 ms
- 2 serieel, 1 parallel en 1 game
- 512 kB VGA-kaart, 1024 x 768 x 16
- Mini-Tower 200 Watt met display
- extended AT-keyboard, 101 keys
- Muis + tekenprogramma + toebehoren
- Color MultiScan Monitor max 1024 x 768, 0.28

1.995,- INCL BTW OOK ANDERE CONFIGURATIES MOGELIJK!
■ 105 MB Seagate harddisk 16 ms ipv 40 MB meerprijs 250,- in btw

- 80386DX 40MHz, 64kB, 4 MB, 105 MB, verder als SX-25 2.495,- in btw
- 80486DX 33MHz, 256kB, 4 MB, 105 MB, verder als SX-25 3.295,- in btw

U kunt overdag, 's avonds en in het weekend terecht, maar alleen na telefonische afspraak. ECS geeft 1 jaar garantie!

Boekhandel

DE TRIBUNE

Kapoenstraat 8

6211 KW Maastricht

Telefoon (043) 251978

literatuur

STEP in-house dagen

STEP organiseert i.s.m. een aantal toonaangevende bedrijven de

STEP in-house dagen

op het gebied van finance en accountancy. Inschrijving sluit 12 oktober. Informatie en inschrijfformulieren voor laatstejaars economen: faculteitsvereniging (EFM) of bel STEP: 020-5484934

Studenten menu

2 stokjes suflaki

1 giros

1 zaziki

frites en salades

1 uso

Alles samen f20,-

Vanaf 1 - 9 - 1992

iedere maandag t/m donderdag

Alleen met collegekaart

GRIEKSE SPECIALITEITEN RESTAURANT

PLAKA

ST. BERNARDUSSTRAAT 4A MAASTRICHT
TEL. (043)-254256

ECONOMIE
GENEESKUNDE
GEZONDHEIDS-
WETENSCHAPPEN
RECHTEN...

DE BOEKEN
BIJ BERGMANS

BOEKHANDEL
Bergmans

NIEUWSTRAAT 9, 6211 CR MAASTRICHT, TEL.: 210825

Café
Intermezzo

Tongersestraat 19
6211 LL Maastricht
Tel. 043 - 257866

Keuken open van 12.00 tot 22.00 uur

Ook voor een snelle lunch

Openingstijden: van 9.00 's morgens tot
2.00 uur 's nachts
Woensdag gesloten

GRIEKSE EETHUIS

hellas

DE BETERE GRIEKSE
SPECIALITEITEN

Menu's vanaf:
f 9,50 tot f 24,50

Gefrituurde visjes

Gegrilde makreel en forel

Geopend 17-22 uur
Dinsdags gesloten

Alex. Battalaan 61
Maastricht. Tel. 043-215358

Van 26-10 t/m 13-11, 18-1 t/m 5-2 1993, 8-3 t/m 26-3 en 7-7 t/m 25-7 bestaat de mogelijkheid om een drie-weekse stage sportgeneeskunde te volgen. Deze stage valt onder het keuze-coschap Sociale Gezondheidszorg. Tijdens de drie terugkomdagen komen ook andere takken van de Sociale Geneeskunde aan bod. Voorwaarde tot deelname is dat de stades Huisartsgeneeskunde en Chirurgie reeds doorlopen zijn. Bij meer kandidaten zal geselecteerd worden. Inlichtingen: Carel Thijs, Epidemiologie, tel. 882389/882374.

Mededelingen van Bureau Internationale Betrekkingen Voorlichtingsavond over studie/stage in het buitenland
Datum: dinsdag 20 oktober a.s. Tijd: 19.30-22.00 uur. Lokatie: Universiteitssingel 50, Blauwe Zaal.

Vertegenwoordigd zijn: Bureau Internationale Samenwerking RL, Bureau Internationale Betrekkingen FdG, FISEM en C.I.B., studenteh FdG met internationale ervaring.

Op bovenvermelde avond zullen de vertegenwoordigers van de genoemde bureaus c.q. organisaties voorlichting geven over de mogelijkheden om in het buitenland een studie/stage (al dan niet in het kader van het keuze onderwijs) te volgen. Aan de orde komen:

- Wanneer kan ik gaan?
- Hoe lang kan ik gaan?
- Wat kan ik in het desbetreffende land gaan doen?
- Speciale programma's?
- Financiën?
- Verzekeringen?
- Gelegenheid tot vragen stellen.

N.B. Voor studenten Gezondheidswetenschappen zal m.b.t. bovengenoemd thema een aparte voorlichtingsavond worden georganiseerd.

T.b.v. studenten FdG en FdGW

ALS GEZONDHEIDSWERKER NAAR DE DERDE WERELD: wat betekent dat?

Het Centrum voor Vrede en Ontwikkelingssamenwerking (CVOS) organiseert een oriëntatiecursus voor iedereen die erover denkt in een ontwikkelingsland te gaan werken. Tijdens deze cursus wordt je de mogelijkheid geboden om met anderen je gedachten over uitzending naar de tropen goed op een rijtje te zetten. De cursus bestaat uit 5 wekelijkse bijeenkomsten op maandagavond van 19.30 tot 22.00 uur en start op maandag 26 oktober a.s. in het CVOS, Cortenstraat 4 te Maastricht. De kosten bedragen f 35,-. Voor aanmelding en nadere informatie kun je op werkdagen tussen 10.00 en 16.00 uur terecht bij: Ger Houben, Cortenstraat 4, 6211 HT Maastricht, tel. 043-255655.

Medisch Interfacultair Congres

Vrijdag 22 januari 1993 houdt Stichting MIC (Medisch Interfacultair Congres) haar derde landelijke congres met als onderwerp genetica: "Genetica, een kernzaak!" en het thema is "Onderzoeks- en toepassingperspectieven". Zowel geneeskundestudenten, co-assistenten als andere belangstellenden in de gezondheidszorg zijn welkom.

Het congres bestaat uit een ochtendprogramma van drie lezingen en een middagprogramma met parallelsessies. Nu reeds bekende gastsprekers zijn Prof. dr. G.J.B. van Ommen en Prof. dr. M.F. Niermeyer. Het dagprogramma wordt afgesloten met een forumdiscussie over de toelaatbaarheid/grenzen van genetisch onderzoek. Hieraan nemen deel: een vertegenwoordiger van patientengroepen, politici, ethici, een arts en de zaal.

Als locatie is gekozen voor het Nederlands Congresgebouw in Den Haag, dat ruimte biedt aan ruim 800 belangstellenden.

Een kaart voor het congres inclusief diner en avond-feest waarmee de dag wordt afgesloten, gaat f 42,50 kosten. De studentkaartverkoop wordt nader bekend gemaakt op posters.

U wilt een RIJBEWIJS

7 theorielessen en computertoets, leerboek en examenaanvraag: f140,-

Praktijklessen in Volkswagen Golf
GARANTIE

Door ons stappenplan en het houden van proefexamens, wordt u optimaal voorbereid en vertrouwd gemaakt met uw rijexamen.

Indien u voor het proefexamen slaagt, doch niet voor het eigenlijke examen, bieden wij u de mogelijkheid tot een gratis herexamen. Tevens Uw adres voor spoedcursus en motorrijles.

VERKEERSSCHOOL 'CHRISTOFFEL'

Gerckenshaag 33, 6228 EL, Maastricht. tel. 043-611315

Wist je ook dat wij aparte meeneemmenu's hebben zoals diverse schnitzels, halve haan, etc.

Lucky Luc Snacks

ST. AMORSPLEIN
MAASTRICHT
TEL. 212688

Rotterdam
MBA Forum

Nederlands

13 Oktober 1992

eerste

MBA-beurs

Voltijdse en deeltijdse internationale management en executive opleidingen

13 oktober 1992 - 14.00-20.30 uur - TOEGANG GRATIS

congrescentrum 'De Doelen' (bij C.S.) Rotterdam

Maak kennis met 26 business schools, o.a.:

Rotterdam School of Management
MIT Sloan School of Management
The Wharton School
University of Chicago
Cornell University

University of Florida
Madrid Business School
EAP Paris
London Business School
SDA Bocconi

Organisatie:
Rotterdam MBA Forum
Tel. 010 - 4082757

**KUNST
IS NOG LEUKER
ALS ER IETS
VAN AFGAAT.**

Kortingen op o.a. musea, theaters, filmhuizen, CD's, tijdschriften en reizen. Het CJP is voor f 15,- verkrijgbaar bij VVV-kantoren, theaters en SNS-banken.

**CJP. DE KORTINGSKAART
VOOR JONGEREN.**

**THEATER
IS NOG LEUKER
ALS ER IETS
VAN AFGAAT.**

Kortingen op o.a. musea, theaters, filmhuizen, CD's, tijdschriften en reizen. Het CJP is voor f 15,- verkrijgbaar bij VVV-kantoren, theaters en SNS-banken.

**CJP. DE KORTINGSKAART
VOOR JONGEREN.**

Sta je op springen ?..

Weet jij wat je kunt verwachten als bijna afgestudeerde?
Of wat de bedrijven van jou verwachten?

STEP helpt economen en bedrijfskundigen op hun zoektocht naar hun toekomstige werkgever. Door middel van onze In-house dagen in het najaar krijg jij de informatie die je zoekt. Grijp nu je kans om op informele manier in contact te treden met managers van toonaangevende bedrijven op het gebied van accountancy en finance. Aan de In-house dagen werken mee:

Accountancy:

- Arthur Andersen
- Coopers & Lybrand
- Deloitte & Touche
- KPMG Klynveld
- KPMG Klynveld
- Moret Ernst & Young
- Price Waterhouse
- VB Accountants

Finance:

- DSM
- Philips
- PTT
- Shell
- Unilever

Haal nu de informatiebrochure bij jouw faculteitsvereniging, stuur de bon naar onderstaand adres of bel 020-5484934. Dan krijg je de brochure snel toegestuurd.

Ja, ik wil graag een informatiebrochure en inschrijfformulier voor de STEP In-house dagen. Stuur ze naar het volgende adres:

Naam: _____
Adres: _____
PC en woonplaats: _____
Telefoon: _____

Stuur de bon naar: STEP, De Boelelaan 1105, kamer 2A-42, 1081 HV Amsterdam.

STEP; de springplank naar je carrière

Tentoonstelling en boekje met cartoons over
gezondheidszorg en wetenschap

Waar zit de pijn precies?

le stijl lijkt dat te verhinderen. (terzijde: hij tekent geen nekken, en dat is typisch voor veel kindertekeningen). Een voorbeeld. Twee doktoren staan bij een patiënt. Zegt de een, wijzend op het apparaat achter hem: "U wilt daarmee niet behandeld worden? Dat daar heeft veertien miljoen gekost!" Alle tekeningen van Verweij zijn overigens afkomstig uit zijn acht jaar oude bundel "Waar zit de pijn precies?", waarin nog meer van dit soort doktorenterren. Veel gedetailleerder dan het werk van Verweij zijn de cartoons van Jos Collignon en Niels Bongers. Collignon studeerde in Utrecht, zag zelfs zijn scriptie 'Zelfbeschikking en de Spaanse Sahara' in 1977 uitgegeven door het Haagse Asser-instituut (voor internationaal recht) en tekent tegenwoordig onder andere voor de Volks-

krant. Bongers tekent onder meer voor het Utrechts Universiteitsblad. Twee cartoonisten goed ingevoerd in het universitaire wereldje en dat merk je aan het niveau van de grap. Hier geen mannetje achter een bureau dat is samengesteld uit het woord macht (staat er ook in) maar Ritzen die een haai in een zwembad gooit waarvoor een geschrokken student de badmeester wil waarschuwen. De badmeester is een professor en aan zijn stoel hangt een bordje 'Niet storen. Onderzoek'. Bijchrift: Ritzen bedenkt alternatief tempobeurs.

Waar Bongers en Collignon door hun verrassende invalshoeken respect afdwingen, is het werk van iemand als Arend van Dam welhaast aanstootgevend slecht. Een weegschaal met links een zuster en rechts een dokter, de dokter verdient meer en weegt dus zwaarder terwijl hij nagenoeg dezelfde taken verricht als de zuster. Je moet er maar opkomen.

Verder zijn er bijdragen van Joep Bertrams, Theo Gootjes, Len Munnik, Bas van der Schot, Nico Visser en Kees Willems. Niet allemaal even sterk en, zoals gezegd, soms ronduit slap. Kortom: aardig. Zeker druk mee geweest.

Eugène Baak

'Gezondheidswetenschap anders, 115 cartoons over wetenschap en gezondheid.' Samenstelling Gerard Hornstra. Tentoonstelling: Universiteitssingel 50, nivo 0 bij 'blauwe zaal' tot en met 11 oktober. Boekje, uitgegeven door Universitaire Pers Maastricht, verkrijgbaar onder andere bij de Academische Boekhandel.

Twee doktoren staan aan een bed. Zegt de ene arts tegen de patiënt: "Een nachtje over slapen? Als we nu niet opereren, haalt u de avond niet eens!" Het is een van de cartoons uit het boekje 'Gezondheidswetenschap anders', een verzameling van 115 tekeningen over de wetenschap en de gezondheidszorg.

Boekje en de gelijknamige tentoonstelling aan de Universiteitssingel zijn bedoeld als luchtige tegenhanger van de serieuze festiviteiten rond de opening van het nieuwe gebouw, aldus samensteller Gerard Hornstra. Zodat een en ander weer wat meer in overeenstemming komt "met het jeugdige elan en de vernieuwingsgezindheid waarmee de benjamin onder de Nederlandse universiteiten doorgaans wordt geïdentificeerd". Wat betreft de vormgeving slaat het boekje dan meteen de plank mis. Het is breder dan lang (standaardformaat voor dit soort verzamelingen, Joost mag weten waarom) en de cover is opgemaakt alsof het boekje gisteren al bij De Slegte had moeten liggen. Absoluut jaren zeventig. Evenals de titel van de tentoonstelling en het boekje overigens. Maar goed. Er valt ook veel te lachen.

Voor liefhebbers van de zwartste humor zijn er de tekeningen van Stefan Verweij. De 46-jarige artiest, zelf herniapatiënt, heeft zijn portie ziekenhuismores wel gehad. Niet dat zijn cartoons daardoor cynisch zijn geworden. Zijn uitermate simpe-

Vijf voorleesavonden in Kruis van Bourgondië

Wielrenner Peter Winnen verwisselt de pedalen voor de planken

Sinds hij niet meer fietst heeft hij weer tijd voor de andere geneugten des levens. Hij volgt een avondopleiding tot industrieel ontwerper en is bezig met de oprichting van een literair café. Volgende week maandag verrast Peter Winnen, voormalig etappewinnaar op de Alpe-d'Huez, vriend en vijand met weer iets totaal anders: Samen met de actrice Lineke Rijxman leest hij aanstaande maandag het toneelstuk 'Pick-Up' van Gerardjan Rijnders voor.

Geen toneelspel, geen kostuums, (bijna) geen decor, gewoon lezen. Er zijn vijf van deze 'voorleesavonden' in het Kruis van Bourgondië gepland. De serie heeft de titel 'De Klassiekers' meegekregen. Dramaturg Lex Berger is het brein achter deze nieuwe vorm van toneelamusement. Naar zijn eigen zeggen is hij op zoek naar "de tand van het toneel". "Waar begint toneelspel en waar houdt het op?" Een andere aanpak moet het antwoord op die vraag weer een stukje dichterbij brengen. De inhoud en de betekenis van een toneelstuk moeten meer op de voorgrond, dat is de bedoeling. Misschien lukt dat door andere vaste elementen van toneel weg te laten. Berger vergelijkt het voorlezen van de tekst met de eerste lezing van een toneelstuk zoals een toneelgezelschap dat

doet. Er wordt gezocht naar de "juiste toon". Hoe moet een bepaalde rol gespeeld worden? Verlegen of krengerig, emotioneel of niet?

Berger is niet alleen op zoek naar de grenzen van het toneel, maar ook naar een ander publiek. Iemand uit de sport leek hem wel geschikt als publiekstrekker. Het mocht alleen geen voetballer zijn. Een wielrenner leek hem leuker. Dat Winnen zich bezighoudt met de oprichting van een literair café is een mooie bijkomstigheid. Berger heeft lang gezocht naar een tekst die hij vond passen bij de wielrensport. Uiteindelijk kwam hij op de proppen met 'Pick-Up', een toneelstuk van Gerardjan Rijnders, de artistiek leider van Toneelgroep Amsterdam. Een ritmische tekst: het metrum van het fietsen. Maar ook een relationele harde tekst: Een man en een vrouw worden samen wakker in bed en weten bij god niet meer hoe ze daar terecht zijn gekomen. (Drank, veel drank.) Tot overmaat van ramp vinden ze elkaar helemaal niet aardig en het enige dat ze willen is de ander zo snel mogelijk weer 'lossen'. Met die harde kant had Winnen eerst wat problemen. Hij vond de tekst te grof en hij "had geen boodschap aan de manier waarop die mensen bij elkaar terecht komen". Berger wist hem uiteindelijk toch te overtuigen, want "als wielrenner moet je toch ook af en toe een duivel zijn om iemand te verslaan". Dat kon de ex-wielrenner beamen: "Ik ben er weleens van geschrokken wat ik moest denken van een tegenstander om van hem te winnen."

Winnen mocht de tekst trouwens niet van

voor tot achter doorspitten. Geen uitgebreide repetities van tevoren. Het is de bedoeling dat Winnen en Rijxman "al lezend gaan spelen, of spelend lezen". Als ze maar communiceren tijdens de voordracht. Voor Rijxman is dat wat makkelijker omdat ze het stuk al een keer gespeeld heeft. Mocht de hele zaak tijdens de voorstelling toch vastlopen dan is Berger altijd bereid om Winnen te helpen in zijn "zoektocht naar de juiste toon". Maar het blijft bij minimale regie. "Ik zeg alleen maar: dat kan anders, maar ik zeg niet hoe ze het 'moeten' doen". Want hoewel het bijna niet kan mislukken is dat de grote aantrekkingskracht van het voorlezen: je ziet en hoort alle fouten en moeilijkheden van de lezers. Vergissingen horen erbij. Bij nationale beroemdheden als publiekstrekker blijft het trouwens niet. Berger ging ook op zoek naar een 'local hero' en vond die in de persoon van niemand anders dan Co Greep. Deze zal op 2 november aantreden en ook weer een toneeltekst voorlezen, die Berger speciaal voor hem heeft uitgezocht. 'Bouwmeester Solness', van H. Ibsen: een stuk over een oudere man op de top van zijn carrière.

Judith Kuijk

12 oktober: Peter Winnen en Lineke Rijxman lezen Pick-Up van G. Rijnders, 20.30 uur. Kruis van Bourgondië.

2 november: Co Greep leest Bouwmeester Solness van H. Ibsen, 20.30 uur, Kruis van Bourgondië.

ntree: f10,- Reserveren: 043-219960.

Agenda

donderdag 8 oktober
Wall Street Crash, show, Vrijthoftheater, 20.15

vrijdag 9 oktober
Concertgebouworkest, Vrijthoftheater. Uitverkocht
Kaspar, Zuidelijk Toneel e.a., Toneelacademie, 20.30

zaterdag 10 oktober
Filmeducatieve dag, Lumière, vanaf 10.00
Limburgia, cabaret Thei Dols, Vrijthoftheater, 20.15
De Contrabas, toneel Guy Sonnen, Löss Theater, 20.30

zondag 11 oktober
Fado, Portugese muziek, Vrijthoftheater, 20.15

dinsdag 13 oktober
Toon Hermans, Vrijthoftheater. Uitverkocht.
Het is even wennen..., cabaret Lukas Lemmens, kelder d'n Avanceur, 20.30

woensdag 14 oktober
Cultureel Café, Cees Nooteboom, Redoute, 20.00
Het is even wennen..., cabaret Lukas Lemmens, kelder d'n Avanceur, 20.30
Trio Mereeet, Jules Deelder e.a., poëzie, proza en jazz, Café Satyricon, 21.30

Exposities
Nicolaas Wijnberg, pastels, Galerie FAH, Brusselsestraat 80, Maastricht, 13 sept. tot 19 okt. Do 16-20, vr t/m zo 13-17
Harry op de Laak, schilderijen, Hein Severijns, porselein, Galerie Artisant, Grote Gracht 43, Maastricht, 12 sept. t/m 10 okt. Di t/m za 13.30-17.30

Ludwig Vandevelde, Galerie In Situ, Aylvalaan 10, Maastricht, t/m 10 oktober, wo t/m za 16-20
Ton Franssen, Christian Heinrich, tekeningen en schilderijen, Simera Signe Galleries, Bogaardenstraat 40B, Maastricht, 5 sept. t/m 10 okt. Wo t/m za 13.30-17.30
Hans ter Horst, schilderijen, Ingrid Verbeul, keramische beelden, Galerie Anny van den Besselaar, Tafelstraat 6a, Maastricht. Vr. t/m ma 13.00-17.30, t/m 11 oktober.
Joban Broekema, reductie glazuren, Joop Cromvoets, houtgestoookt steengoed, Natascha Rieter, vogels, Siegfried Tot op het bot, expositie over het werk van de preparateur, Natuurhistorisch museum Maastricht, De Bosquetplein 6-7. Ma t/m vr 10-12.30, 13.30-17, za en zo 14-17
Toussaint Essers, schilderijen op papier en doek, Galerie Wolfs, Hoogbrugstraat 69, Maastricht, 11 okt. t/m 15 nov. Wo 14-18, do 18-20, vr 14-18, za 10-17 en zo 13-17.
Het spoor leidt naar Amarna, eigenninnige mode II, Galerie Amarna, Rechtstraat 84, Maastricht, 10 okt. t/m 14 nov. Di t/m vr 11-18. Za 11-17

Maastrichts aardewerk 1850-1900, drukdecors, Bonnefantennmuseum, t/m 25 okt. Di t/m vr 10-17. Za, zo en feestdagen 11-17
Muntomloop in Limburg, Bonnefantennmuseum, 7 okt. t/m 10 jan. Di t/m vr 10-17. Za, zo en feestdagen 11-17
Eigendom Himmelreich, Imi Knoebel, Bonnefantennmuseum, 7 okt. t/m 10 jan. Di t/m vr 10-17. Za, zo en feestdagen 11-17

Film
Speelweek 8 t/m 14 oktober

Filmbuis Lumière, Bogaardenstraat 40b

Mississippi Masala, 20.00
Lola, 20.30
Raise the red lantern, 22.30
La double vie de Véronique, vr en za 23.00

Cinema Palace, Wyckerbrugstr.

Basic instinct, dag. 21.00. Do, vr, ma en di ook 14.15
Beethoven, za, zo, wo 15.00
Lethal Weapon III, dag. 18.30 en 21.30, do, vr, ma, di 14.30
Universal soldier, dag 14.30, 18.30, 21.30
The band that rocks the cradle, dag. 18.30

Mabi, Kleine Gracht 24A

Patriot games, do t/m zo 18.30 en 21.15. Ma t/m wo 21.00. Za, zo en wo ook 14.30
Far and away, dag. 20.30. Za, zo en wo ook 14.00
California Man, Do t/m zo 18.30, 21.15. Ma, di en wo 21.00. Za, zo en wo 14.30
Flodder in Amerika, Do t/m zo 21.15. Do, vr en zo ook 18.30. Za, zo en wo 14.30

Cine "K", St. Bernardusstraat 13

The Player, dag. 21.00

BV WPHHH

Volgens cijfers van het Sociaal-Cultureel Planbureau (even tussen haakjes; straks komen we wel weer terug op die cijfers: ik heb altijd wat angstige fantasieën gehad bij dat Bureau. Beelden doemden op van stalinistische of Deng Hsiao Pingerige planeconomieën waarin het aantal benodigde nagelborsteltjes reeds vijf jaar tevoren was vastgesteld: zo zou het Sociaal-Cultureel Planbureau bepalen dat in 1993 21 heidelandschappen, 68 zeegezichten, 544 non-figuratieve schilderwerkjes kleiner dan drie vierkante meter en 7823 abstracte werken groter dan genoemde oppervlakte vervaardigd dienden te worden door de verschillende vaderlandse kunstenaars-sovchozen.

Gelukkig doet het Bureau andere dingen. Men schrijft er aardige rapportjes). enfin, volgens cijfers van het SCP dus bestaat nog maar vijftien procent van de Nederlandse samenlevingsvormen uit de traditionele boeksteen van de samenleving: het gelukkig getrouwde paar van man en vrouw die saampjes een bende kinderen hebben. De rest van ons volk is alleenstaand, hokt, woont samen in groepen en kuddes, ga zo maar door. Deze situatie verschilt niet bar veel tussen de verschillende SES-groepen (SES, schatten, is iets van De Wetesjap: sociaal-economische status, verdeeld in vijf klassen). Dat wil zeggen dat het voor tuinman-der-derde-klasse evenzeer geldt als voor de hoogleraar-B: 85 procent ervan hokt, is alleenstaand of gaat liever in kuddes.

Laten we nu verder kijken naar de specifieke situatie van de alleenstaande Wetesjapper. Ik ken er verscheidene die de combinatie 'alleen-wetesjap' bij wijle verloeken. En die vloek is met name te wijten aan de balsstarrige dommigheid van de Nederlandse middenstanders. Een wetesjappers met een beetje prestatiedrift zit om halftwee des morgens reeds te tutorren, en als-ie pech heeft doet-ie dat tot zes uur 's avonds. Wetesjappers die gelocaliseerd zijn in de binnenstad hebben het grote voordeel dat ze in de lunchpauze ook nog snel een kropje sla, pak melk, halfje volkoren en een pond belegen Goudse kunnen kopen. Wetesjappers die gedeporteerd zijn naar Stammheim-aan-de-Maas hebben dat geluk niet. Die moeten af en toe gewoon vrij nemen om de boodschapjes te plegen. Nu zegt U wellicht: ja maar, dat geldt toch ook voor gebuude, hokkende of anderszins samenuonende carrièrekijkers? Mja, zij het dat zij in ieder geval de lasten nog kunnen delen. Want hoe vaak is het mij niet overkomen dat ik door een uitlopende vergadering om zes uur thuiskwam en ontdekte dat ik die dag niet in de gelegenheid was geweest vers brood te kopen? Of melk? Of sinasappeltjes? En dat ik -vanwege volle agenda- de komende dagen dan maar moest ontbijten met dat knäckebröd dat ik eigenlijk niet lust?

Dames! Heren! Ik heb al eerder lopen schelden op de onvolprezen koopmansgeest der vaderlandse grutters die deze markt over het hoofd wensen te zien. Ik heb al eerder gepleit voor het afschaffen van lichaamsdelen van de universitaire planners die dat strafkamp hebben weten in te richten. Onlangs heb ik zelfs nog gesteld dat de architect van dat sick-building esthetisch verantwoord door de depressiebeglazing (dank, Hans!) geknikkerd moest worden. Maar ik ben thans tot het inzicht gekomen dat de slachtoffers eenvoudigweg de banden ineen moeten slaan: ik stel voor een BV WPHHH op te richten die op puur commerciële basis huishoudelijke diensten verleent aan drukke wetesjappers. Zijn we van die zeik ook weer af.

Eva

Een stralende aarde

Vier jaar geleden wilde een inwoner van Visé, die als stralingsdeskundige bij het Belgische leger werkte, bij thuiskomst zijn dorst lessen, met water wel te verstaan. Toen hij in de keuken een glas onder de kraan liet vollopen, begon de geigerteller die hij op zijn werk altijd bij zich droeg en die hij vergeten was uit te zetten, plotseling te knetteren. Hoe dichter de man het apparaat bij het water hield, hoe harder het geknetter. Het gealarmeerde waterleidingbedrijf moest na enig onderzoek vaststellen dat de radioactiviteit niet alleen in het huis van de stralingsdeskundige heerste, maar in alle huizen die hun water betrokken van het gemeentelijke pompstation. Het radioactieve water kwam rechtstreeks uit een put, die in de buurt van een oude kalksteengroeve was geslagen. De Rijksuniversiteit van Gent werd ingeschakeld om een verklaring te zoeken voor het fenomeen. De oorzaak bleek van natuurlijke aard te zijn: via scheuren in de rotsachtige ondergrond waren uraniumhoudende fosfaten in het grondwater opgelost. De put werd onmiddellijk gesloten en sindsdien drinken de burgers van Visé en omstreken water uit het stuwmeer van La Gileppe.

BERICHT UIT MAASTRICHT

Daarmee was de radioactieve straling in Visé niet verdwenen. Het stadje is gebouwd op een granieten ondergrond, welke steensoort erom bekend staat veel uranium te bevatten. Uranium kan vervallen tot radium en radium tot radongas. De isotopen kunnen niet alleen met het grondwater mee naar boven komen, maar ook met opstijgend radongas. Het is al langer bekend dat radioactief radongas via de bodem, de kruipruimte en bouwmaterialen doordringt in woningen en zich daar ophoopt, zeker als de woning goed geïsoleerd of slecht geventileerd wordt. Op zich is radon niet schadelijk voor de gezondheid; het instabiele gas wordt pas schadelijk wanneer het vervalt tot radioactieve radonochters als polonium-, bismuth- en loodisotopen, die alfa-straling veroorzaken. De isotopen kunnen zich vasthechten aan stofdeeltjes of waterdruppels en zo terecht komen in de longen. Epidemiologische gegevens, in de jaren zeventig verzameld onder mijnwerkers in een Japanse uraniummijn, lieten een sterk verhoogd risico zien op longkanker. De verklaring lag voor de hand: de mijnwerkers hadden radioactieve stoffen ingeademd, de alfa-straling had de epitheelcellen in hun longen aangetast en zo was longkanker ontstaan.

De resultaten van dat onderzoek werd gebruikt om het risico boven de grond te berekenen. Ervan uitgaand dat ieder radioactief deeltje die éne cel kan aantasten die tot een kankergezwell uitgroeit, neemt men aan dat er bij een honderd keer lagere concentratie honderd keer minder doden vallen. Later is die berekening nog gecorrigeerd, toen verdisconteerd werd dat een zwoegende mijnwerker veel meer lucht door zijn longen laat stromen dan een minder energie verslindende boekhouder. Ofschoon in Nederland in vergelijking met andere landen maar heel weinig radon voorkomt (gemiddeld 3 Bq in de buitenlucht en 30 Bq in de huiskamer), wordt er nog altijd van uit gegaan dat radon ieder jaar goed is voor 700 tot 800 gevallen van longkanker. In de Verenigde Staten wordt het aantal doden geschat op 5.000 à 20.000 per jaar.

Dit soort cijfers is zeer omstreken, omdat nooit een hard causaal verband is aangetoond tussen de blootstelling aan radon en het ontstaan van longkanker. Bovendien kunnen de cijfers moeilijk kloppen als men bedenkt dat er jaarlijks 8.000 Nederlanders aan

longkanker overlijden en dat met vrij grote zekerheid is te zeggen dat in 7.200 gevallen roken de oorzaak van de ziekte is. Behalve roken en radonblootstelling zouden er dus geen andere oorzaken van longkanker overblijven. Omdat een combinatie van roken en radonblootstelling de kans op longkanker multiplicatief (en dus niet cumulatief) doet toenemen, is van diverse kanten als de beste oplossing voor het radonprobleem geopperd: neem onmiddellijk maatregelen tegen het roken. Voor de rokende bevolking van Visé, waar concentraties van 400 tot 900 Bq in de woningen 'doodnormaal' is, zou die boodschap waarschijnlijk te laat komen.

Bij de vakgroep Gezondheidsrisicoanalyse/Toxicologie is radonstraling tot onderzoeksthema verheven. Niet geheel toevallig, want Zuid-Limburg is een van de weinige gebieden in Nederland die iets voorstellen op het gebied van radongas. Bovendien sluit het aan bij de Ardennen, het onderzoeksgebied waar de universiteit van Luik en Gent al enkele jaren actief zijn. Vakgroepsvoorzitter prof. Jos Kleinjans zag in het radononderzoek een kans om een weinig ontgonnen terrein te exploreren én om de Europese pretenties van zijn groep waar te maken. Ook de Rijksuniversiteit Groningen die het onderwerp al eerder had opgepakt, is in de onderneming betrokken.

Inmiddels heeft het onderzoek een eerste succesje opgeleverd: in The Lancet van 19 september werd een 'letter to the editor' van de vakgroep gepubliceerd, waarin een gerucht makend Brits onderzoek, vorig jaar in hetzelfde blad gepubliceerd, wordt ontkracht. De Britten dachten te hebben gevonden dat mensen in Cornwall een verhoogde kans op leukemie hadden, omdat een bepaald type DNA-schade bij hen vaker voorkwam dan bij een niet-radonbestraalde bevolkingsgroep. Volgens het kleinschalige Maastrichtse tegenonderzoek, uitgevoerd door drs. Harma Albering onder elf inwoners van Visé, is er vooralsnog geen aanwijzing te vinden dat bewoners van huizen met een hoge radonconcentratie meer kans hebben op DNA-schade. Albering onderzocht zelfs vier types genetische schade, maar geen enkele daarvan kwam vaker voor bij de proefpersonen. De Britse onderzoekers hebben volgens Kleinjans en Albering waarschijnlijk te weinig rekening gehouden met andere factoren, zoals de leeftijd van de proefpersonen.

Zijn de bewoners van Visé nu gerustgesteld door de Maastrichtse resultaten? Nee, want ze zijn nooit ongerust geweest, behalve toen hun drinkwater radioactief beek te zijn. „Je ziet het niet, je ruikt het niet en je voelt het niet,” zegt een bewoonster van een huis pal naast de voormalige kalksteengroeve aan de Route de Jupille, waar zeer hoge concentraties zijn gemeten. En het fysiotherapeutenpaar, dat met hun drie kinderen een huis in de groeve bewoont, maakt zich nergens druk over, ook al is in hun kelder het absolute radonrecord van 17.000 Bq gemeten (De EEG hanteert een veiligheidsnorm van 400 Bq). Daar kan menige uraniummijn niet tegen op. „Kom maar eens mee naar de kelder,” zegt de heer des huizes. We lopen de trap af, tussen de inmaakpotjes, de wijnflessen en het afgedankte kinderspeelgoed door tot we bij een dikke grijze PVC-buis komen die midden in de kelder in de grond verdwijnt en aan de andere kant via een kastje door de buitenmuur gestoken is. Zachtjes zoemt een ventilator. Vol vrouwen klopt de man tegen de buis: „Dankzij die installatie is de hoeveelheid radon gedaald tot 180 Bq. Niet dat ik me er ooit druk over heb gemaakt, want we hebben vaak de ramen open staan.”

Jacques Herraets

Inwoners van Visé zijn niet bang voor radon: „Je ziet het niet, je ruikt het niet en je voelt het niet” (foto Nelis Tutkey)